

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1908.   Andra Kammaren.   N:o 42.

Lördagen den 4 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 28 nästlidne mars förda protokollen.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *O. B. Malm* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående uppförande af mässlokaler för underofficerare och manskap vid vissa truppförband;

med förslag till lag angående fortsatt tillämpning af hvad i lagen den 25 april 1907 om inskränkning i rätten att erhålla laga skifte är stadgadt; och

med förslag till lag angående fortsatt tillämpning af hvad i lagen den 19 april 1907 om inskränkning i inmutningsrätten är stadgadt.

De kungliga propositionerna bordlades på begäran.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. *Alfred Petersson* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

angående pension åt svenska statens fiskeriagent i norra Tyskland *A. H. Krüger*;

angående pension åt kvinnliga ritaren vid rikets allmänna kartverk *A. S. Westberg*;

angående pension åt geologen vid Sveriges geologiska undersökning *N. O. Holst*;

angående anvisande af medel till odlingslånefonden;
angående anvisande af ytterligare medel till norrländska
nyodlingsfonden;

angående försäljning af en till Skellnora Kungsgård n:o 1
om $3\frac{3}{8}$ mantal med kronohemmanet $\frac{1}{4}$ mantal Fantebol n:o 1
i Stockholms län hörande lägenhet; samt

angående försäljning af lägenheter från förra militiebostället
Hjelmshult n:o 1 med Myren samt kronolägenheten Horsahagen
n:o 1 i Malmöhus län.

Jämväl dessa propositioner blefvo bordlagda.

§ 4.

Herr talmannen yttrade härefter: Jag ber att få meddela
kammaren, att det efter öfverläggning i talmanskonferensen i går
angående riksdagsarbetets ordnande under den närmaste tiden
har beslutats, att arbetsplena komma att hållas i nästa vecka på
torsdag och fredag samt, om så erfordras, på lördag och att första
arbetsplenium efter påsk blir torsdagen den 23 april med början
klockan 12 middagen, då gemensamma voteringar komma att
företagas öfver till dess godkända voteringspropositioner. Under
den mellanliggande tiden komma inga andra ärenden att före-
tagas till afgörande än sådana, som angå voteringspropositioner,
skrifvelseförslag och dylikt.

§ 5.

Efter föredragning af de på kammarens bord hvilande
motionerna hänvisades:

herr *K. Starbäcks* motioner, n:is 281 och 282, till statsutskottet,

herr *J. J. Byströms* motion, n:o 283, till särskilda utskottet,

herr *O. W. Redelius* motion, n:o 284, till särskilda utskottet,
samt

herr *J. T. Larssons* i Lund motioner, n:is 285 och 286, till
statsutskottet.

§ 6.

Föredrogs, men bordlades åter sammansatta stats- och banko-
utskottets utlåtande n:o 8.

§ 7.

*Angående
enning-
lotterier.*

Till afgörande förelåg Andra Kammarrens första tillfälliga
utskotts utlåtande, n:o 23, i anledning af väckta motioner rörande
penninglotterier.

I en inom Andra Kammaren af herr *D. M. Lyckholm m. fl.* väckt motion hade föreslagits, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t snarast möjligt för Riksdagen framlägga förslag till ny förordning angående lotterier och i sammanhang därmed äfven förelägga Riksdagen förslag till upprättande af och bestämmelser för ett under statens förvaltning ställt permanent penninglotteri.

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

Uti en inom samma kammare väckt motion, n:o 246, hade herr *K. Karlsson* i Mo hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t tacktes i sammanhang med en utredning rörande inrättande af ett penninglotteri i riket taga i öfvervägande, huruvida icke en större eller mindre del af vinsten af lotteriet kunde användas såsom statsbidrag till driftkostnaderna å vårdanstalter, som inom riket upprättades till förekommande af tuberkulosmittans utbredning och till de däraf angripnes botande.

Slutligen hade herr *C. R. Johansson* i Jönköping i motion, n:o 256, yrkat, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t tacktes efter verkställd utredning låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till åtgärder, genom hvilka — utan inrättande af ett svenskt statslotteri — det i Sverige förekommande spelandet å utländska lotterier kunde förhindras eller åtminstone inskränkas.

Utskottet hemställde:

1:o) att herr Lyckholms m. fl. motion, i hvad den rörde inrättande af ett under svenska statens förvaltning ställt permanent statslotteri, icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

2:o) att såsom följd häraf icke heller herr Karlssons i Mo motion måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, men

3:o) att kammaren, med anledning dels af herrar Lyckholms m. fl., dels af herr Johanssons i Jönköping motion måtte för sin del besluta, att Riksdagen hos Kungl. Maj:t anhölle, det tacktes Kungl. Maj:t efter verkställd utredning låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till nya bestämmelser angående lotterier äfvensom förslag till åtgärder, genom hvilka utan inrättande af ett svenskt statslotteri det i Sverige förekommande spelandet å utländska lotterier kunde förhindras eller i möjligaste mån inskränkas.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Sandin* i Grums, *Hagström*, *Nordström* och *Johansson* i Möllstorp, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa:

1:o) 2:o) att Andra Kammaren för sin del ville med anledning af herr Lyckholms äfvensom herr Karlssons i Mo motion besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t snarast möjligt för Riksdagen framlägga förslag till ny förordning angående lotterier och i sammanhang därmed äfven förelägga Riksdagen förslag till upprättande af och bestämmelser för ett under statens kontroll och förvaltning ställt, per-

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

manent penninglotteri, hvars afkastning skulle användas till främjande af allmännyttiga och kulturella ändamål, i främsta hand af filantropisk art, och därjämte af sådan beskaffenhet, att deras bekostande icke direkt ålåge staten eller kommunerna; samt

3:o) att herr Johanssons i Jönköping motion, n:o 256, icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan i *punkterna 1:o) och 2:o)* blifvit uppläst, lämnades ordet till:

Herr Sandin i Grums, som anförde: Vid 1906 års riksdag förelåg den nu föredragna frågan till behandling, och i det utskott, hvilket då behandlade detsamma, var jag ledamot. Jag ställde mig då på deras sida, som yrkade afslag. Då frågan nu återkommit, så tyckes det visa, att det finnes ett visst lifsfrö i densamma. Det är tionde gången, den förehafves inför Riksdagen. Frågar man sig, hvarför denna sak så många gånger förekommit, så tror jag icke, vi få tillskrifva motionärerna några dåliga bevekelsegrunder. Se vi efter, hvilka motionärerna äro, så finna vi, att de hufvudsakligen äro från södra Sverige. De hafva tydligen stått i en närmare beröring med förhållandena därstädes och ha kanhända gjort erfarenheter på lotteriväsendets område, som vi i mellersta Sverige icke kunna göra. De hafva sett, hur en ganska stor penningström äger rum från Sverige till främmande länder. De hafva sett, huru danska, tyska, ungerska och andra utländska lotterier draga till sig penningar ur det svenska folkets fickor, och det är helt naturligt, att hos motionärerna den tanken uppstått, huruvida man icke skulle kunna hejda detta penningutflöde. Jag tror således icke, att det är af kärlek till själftva lotteriväsendet, som motionärerna framkommit med sitt yrkande.

Jag tror icke, motionärerna i *dåligt* syfte sökt att, såsom utskottet på något ställe säger: »utaf de många små beloppen från skiida håll hopas större summor på enstaka händer.» Det synes mig, som om det skulle lägga dåliga motiv eller bevekelsegrunder i motionärernas handlingssätt.

Utskottet har såsom synes icke kunnat förorda bifall till motionerna. Och man frågar sig då: hvilka äro de skäl, som förmått utskottet att yrka afslag å de föreliggande motionerna? Å sidan 6 säger utskottet: att »man i de land, där penninglotterier en gång afskaffats, icke lyckats återinföra dem». Man frågar sig då, hvilka land det är, i hvilka penninglotterier afskaffats. Å sidan 7 talar utskottet om Frankrike. Det säger där:

»I Frankrike — har det framhållits — fanns det före lotteriernas upphäfvande 1836 ett antal departement, i hvilka det spelades mycket, andra, i hvilka det spelades föga. Det blef bevisadt, att i de förra voro brotten och osedligheten afgjordt större än i de senare. Då lotterierna upphäfdes, stego insättningarna i

sparbankerna betydligt. Samma var förhållandet i Belgien; likaså i Bayern.»

Utskottet utgår således från den åsikt, att penninglotterier äro förbjudna i *Frankrike*, och att det sedliga tillståndet *där* på den grund är bra mycket bättre än uti andra länder. Enligt hvad jag från tillförlitligt håll erfarit, synes det icke alls hålla streck. I de franska tidningarna annonseras oafbrutet om lotterier. Den franska tidningen *Le Matin* innehåller annonser och prospekt med stora förespeglings om vinster i franska lotterier. Denna tidning lär omtala vinster på ända upp till 250,000 francs. Under sådana förhållanden synes det mig vara oriktigt att tala om, att *Frankrike* på detta område är något föregångsland. Och jag tänker mig, att man äfven i detta fall får taga den beprisade moralen ganska relativt. Äfven uti andra länder finnas lotterier, trots att det heter i pressen, att inga lotterier finnas.

Se vi på vårt land, är det ju för alla uppenbart, att det spelas här. Det kunna vi icke förneka. Gång efter annan se vi uti tidningarna, att ett lotteri är beviljadt. Dylika lotterier hafva beviljats under långliga tider. År 1898 t. ex. beviljades ett lotteri på 150,000 kronor för bok- och musikhandlarnas pensionsförening. År 1900 beviljades ett å 100,000 kronor för Stockholms distrikstempel, samma år ett å 200,000 kronor för Folkets hus i Stockholm, år 1901 ett lotteri å 400,000 kronor för Puplicistklubben, o. s. v. Sedan ha vi Dramatiska teaterns lotteri. Vi torde känna till, hur det svenska folket med sina små penningar byggt upp ett stort miljonpalats i Stockholm. Vi veta äfven, hur folket har hjälpt till att uppehålla operabyggnaden. Jag frågar, om icke teaterbyggnadskonsortiets obligationer af 1898 och 1903 kunna hänföras till ett slags lotteri. Man säger visserligen, att teaterbyggnadskonsortiets obligationsinnehafvare få tillbaka sina penningar, ja, det kan ju vara möjligt, att de få det, och att penningarna återgå, det är uppenbart, men att den, som lagt ut dem, äfven får dem tillbaka, det torde vi dock i många fall få betvifla.

Jag har härmed velat påpeka, att det spelas på lotteri i Sverige och att ändamålet med dessa lotterier i många fall är ganska främmande för folket. Jag har därför undrat, om man icke kunde låta en annan strömriktning få bli gällande för det svenska småfolkets penningar. Man kan väl tänka sig, att staten upprättade ett lotteri för att, såsom reservanterna säga, låta penningarna användas för filantropiska ändamål, såsom motarbetande af tuberkulos, till befrämjande af egnahemsverksamheten i riket eller dylikt; om vi använda penningarna till egnahemsverksamheten, så synes mig, som om nästan hela det belopp, hvarom det spelas, skulle komma den nämnda goda verksamheten till del. Jag föreställer mig, att vinnarne, åtminstone 50 % af dem, skaffa sig egna hem, och om sedan äfven den andra delen af de från

*Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)*

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

lotteriet inflytande penningarna användes till samma ändamål, skulle man få ett ganska godt resultat.

Nu har visserligen utskottet här slagit på den strängen — att det skulle vara moraliskt förkastligt att spela på ett lotteri. Ja, jag kan säga, att om jag blefve satt i valet mellan att rösta för lotterier eller icke, så skulle min röst falla emot lotterier. Men jag räknar med lotterierna såsom ett faktum, och för att, såsom jag nyss sade, förändra strömriktningen af penningarna, nödgas jag ställa mig på motionärernas sida.

Utskottet säger, att det är ett »lättsinnigt folk, som söker i hoppet om en lotterivinst döfva samvetets röst med hänsyn till slösaktigt lefnadssätt eller rent af brott».

Ja, nog har det svenska småfolket beskyllts för många saker, men att säga, att de spela på lotteri för att dölja ett slösaktigt lefnadssätt, synes mig minst sagdt egdendomligt. Om utskottsledamöterna skola tala om personer, som genom lotteri söka dölja ett slösaktigt lefnadssätt eller rent af brott, då tror jag, mina herrar, man får gå något trappsteg högre upp i samhället. Herrarne säga, att det är orätt att spela på lotteri. Om en fattig svensk har 5 kronor och säger: denna skall jag sätta in i ett lotteri för att pröfva min lycka, så anses detta moraliskt förkastligt, men om någon husägare i Stockholm har 500,000 kronor och sätter in dem i en husaffär för att möjligen vinna 200,000 kronor, så säga icke herrarne, att detta är förkastligt. Det ser ut, som om herrarne skulle ha två slags moral, en för de lägre i samhället och en moral för de högre. För mig finnes ingen skillnad i detta afseende, utan det ena är lika förkastligt som det andra. Vilja herrarne förhindra dylikt lycksokeri, nå, låt oss då sätta yxan till roten på trädet, hugga ned allt husjobberi, alla spekulationsaffärer i alla möjliga hänseenden och allt spelande på vare sig det ena eller andra lotteriet.

Uti betänkandet har utskottet vidare talat om kommuner i grannskapet af större städer, hvilka afstå från brännvinshandel på grund af det sedliga nitet. Utskottet talar om, att de skulle visserligen kunna förtjäna ganska mycket därpå, men det *sedliga* intresset är så stort inom dessa kommuner, att de icke bry sig om förtjänsten. Jag tillåter mig att bestrida detta påstående, ty enligt 1905 års brännvinslagstiftning så ha kommunerna blifvit fräntagna den vinst, de möjligen skulle kunna få af brännvinshandeln, och den enda vinst, som möjligen skulle komma kommunerna till godo, är den ersättning, styrelseledamöterna i respektive brännvinsbolag skulle få. Jag tror således icke, att utskottet här kan tala om något liknande.

På något ställe i betänkandet säger utskottet: »Statens lotteriregal har sitt berättigande såsom ett försök att i någon mån inskränka ett farligt men outrotligt ondt i folkklivet och tillika göra det nyttigt för statens finanser».

Och sedan säger utskottet: »det sistnämnda torde i grunden utgöra själfva driffjädern». Jag tillåter mig att verkligen få protestera mot detta yttande, ty för min ringa person föreligger icke något sådant motiv, som att de besparade eller genom lotteri inkomna medlen skulle nyttjas för statens finanser. Jag torde i detta fall stå på småfolkets sida likaväl som utskottets majoritet, och jag kan icke vara med om, att något sådant påbördas vare sig motionärerna eller reservanterna.

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

Utskottet har äfven haft till behandling en af herr Johanson i Jönköping väckt motion. I denna motion förordas åtskilliga utvägar för att kunna stäfja lotterier, och han säger, att flera af de medel, som han rekommenderar, redan kommit till användning uti andra länder. Då han icke sagt, hvilka medel, som användas i andra länder och icke heller, i hvilka länder dessa medel användas, så får uttalandet stå för hans egen räkning. Han talar sedan om förbud mot offentliggörande af vinstlistor och förbud mot postbefordran af bref, innehållande lotterisedlar eller lotteriprospekt. Ja, nog ha vi under riksdagarnas lopp varit med om ganska många försök att kringskära svenska folkets fri- och rättigheter, men att det skulle gå så långt, att en liberal ledamot af kammaren skulle peka hän på ett af de svarta kabinetten, som skulle censurera våra bref och tidningar, det synes mig dock vara ganska långt gånget. Undan för undan kringskäras rättigheterna, men här slås dock rekordet, när den tanken kastas fram: låtom oss se, hvad som står i brefven, låtom oss se, hvad står i tidningarna, och så stryka vi i tidningarna och konfiskera brefven. Jag hoppas, att åtminstone icke Andra Kammaren vill vara med om sådant.

Nu talas det om *statslotteri* och *penninglotteri*. Jag kan icke skilja på detta eller finna, att det är någon egentlig skillnad. Vi behöfva ju icke besluta ett lotteri för alla tider, utan finnes det, att målet: förhindrande af penningflödet till främmande länder, icke vinnes, må det stå Riksdagen fritt att åter afblåsa det samma och säga: nej, målet har icke vunnits, vi kunna icke vara med på denna sak.

Då jag, såsom af det anförda framgår, icke kan vara med om utskottets hemställan, yrkar jag, herr talman, bifall till den vid utskottets utlåtande i punkterna 1 och 2 fogade reservationen och afslag å utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Vahlquist*, *Mallmin*, *Zimdahl*, *Jons-son* i Lycksele, *Hagström*, *Johanson* i Valared, *Nilsson* i Kattleberg, *Svensson* i Saläng, *Dahlgren*, *Magnusson* i Salstad, *Wal-lentin*, *Andersson* i Grimbo, *Olsson* i Tyllered, *Ifvarsson*, *Thy-lander*, *Persson* i Killebäckstorp, *Jesperson*, *Magnusson* i Tumhult, *Olsson* i Blädinge, *Eriksson* i Lindehult, *Persson* i Hult, *Petersson* i Snällebo, *Fornander*, *Johansson* i Berga, *Martin*,

Angående
penning-
lotterier.

Lundin, Andersson i Bråborg, Nordström, Olsson i Heden, Karlsson i Mo, Sundin och Bromée i Billsta.

(Forts.)

Herr Warburg: Den föregående ärade talaren har själf antydt, att han, som äfven förra gången detta ärende var före, nämligen 1906, tillhörde utskottet, deltog i dess afslagsyrkande. Det förefaller mig då något egendomligt, icke att han ändrat åsikt, ty jag anser mig icke yppa någon utskottshemlighet, om jag säger, att det var med mycken tvekan han den gången gick med på utskottets hemställan; men något förundrar det mig, att han vändt sig mot uttalanden i detta utskottsbetänkande, som äro citerade ur betänkandet i samma fråga förra gången och mot hvilka han då icke hade någon invändning att göra. Det är fallet, bland annat, i den punkten, där han talade om, att utskottet skulle ha förklarat, att det är ett lättsinnigt folk, som söker i hoppet om en lotterivinst döfva samvetets röst med hänsyn till slösaktigt lefnadssätt eller rent af brott, och att detta skulle vara någonting, som utskottet sagt mot det svenska småfolket. Det stod redan i det förra utskottsbetänkandet och därifrån citeras det i detta, men, mina herrar, detta har utskottet aldrig sagt som sin mening, utan det har refererat, hvad de strängaste moral filosofer sagt och då anført äfven detta; det är utländska moral filosofer, som gjort dessa uttalanden och som aldrig haft en tanke på det svenska småfolket. Samma är förhållandet med en annan punkt, som skulle förekomma här, nämligen där det säges, att »det som i grunden torde utgöra själfva drif fjädern är att staten vill utnyttja sina undersåtars vinningslystnad» o. s. v. Äfven denna punkt förekommer i samma betänkande, som utskottet afgaf för två år sedan, och jag skulle kunna fortsätta med åtskilliga andra citat i samma väg. Hvad jag vill bestämdt protestera mot är, att utskottet skulle velat skjuta några dåliga bevekelsegrunder under motionärernas framställning. Det har utskottet lika litet nu som för två år sedan velat göra, och jag kan omöjligen förstå, hur den föregående ärade talaren har kunnat tro, att vare sig detta utskott eller det utskott, hvars majoritet han förra gången tillhörde, haft tanke på något sådant.

Naturligtvis hyser utskottet den största respekt för motionärernas bevekelsegrunder, hvilket dock icke hindrar, att vi ha rättighet att säga, att vi anse, att ett realiserande af deras önskan skulle lända land och folk till skada. Detta förutsätter emellertid icke, att detta skulle vara medvetet för motionärerna.

Motionärerna ha själfva erinrat om, att denna fråga har varit framme många gånger under den föregående tiden. Men, mina herrar, det är väl icke något bevis för, att en fråga ovillkorligen skall föras igenom, om den gång efter annan återkommer, ty då skulle vi kunna få igenom snart sagdt hvad som helst

bara det funnes någon, som ideligen toge upp saken. Man måste väl för hvarje gång pröfva förslagen och se efter, hvad som är riktigt eller ej. År 1899 blef förslag om inrättande af statslotteri af Andra Kammaren afslaget med 139 röster mot 53, år 1901 med 132 röster mot 50, år 1902 med 140 röster mot 64, samt år 1906 med 131 röster mot 68.

Hvad har nu händt sedan dess? Jo, ingenting har händt, annat än att en skrifvelse, som redan förelåg 1906, aflåtits af dåvarande generalkonsuln i Köpenhamn, Berencreutz, som själf är motståndare till statslotterier, hvilket bland annat framgår af hans uttalande i nämnda skrifvelse, där han talar om »ett efter svensk uppfattning så tvetydigt statsintresse som penninglotterier».

Hans skrifvelse afsåg vidtagande af åtgärder mot agitationen för spelande i danska klasslotteriet. Med anledning däraf infordrade Kungl. Maj:t yttrande af de tolf landshöfdingeämbeten, som ansågos i någon mån beröras af denna fråga. Nu ha motionärerna på ett, såvidt jag kan fatta, något egendomligt sätt i en bilaga till motionen — hvilken bilagas författare icke tyckes ha riktig vana att handskas med källskrifter — påstått, att af dessa 12 länsstyrelser skulle sju hafva *mer eller mindre ifrigt förordat* ett inhemskt statslotteri. Jag har här dessa länsstyrelsernas yttranden; utskottet har nämligen ansett sig böra taga del af desamma i original. Men utskottet har därvid för sin del kommit till det resultat, att man kan säga, att af de tolf länsstyrelser, som hörts, fyra eller på sin höjd fem yttrat sig till förmån för inrättande af ett statslotteri, och såsom de herrar, hvilka gjort sig besvär med att titta i betänkandet, funnit, har särskildt en af de länsstyrelser, som yttrat sig i ärendet, bland annat skarpt kritiserat tillvägagångendet här i landet i fråga om licenslotterier och ansett det ur den synpunkten vara ganska svårt att upplysa allmänheten om olämpligheten att spela i utländska lotterier. Detta är något helt annat, än att ifrågavarande länsstyrelse skulle förordat inrättande af statslotteri. Jag skall icke dröja vid denna ledsamma historia, hvilken jag antager är mest obehaglig för motionärerna själfva.

Att det spelas mycket på danska klasslotteriet är ju ingenting nytt — det framhölls redan år 1888 och 1902. I år ha emellertid mycket höga siffror i den vägen anförts. Utskottet har icke kunnat ingå i undersökning af de siffror, som sålunda framkastats, emedan de endast grunda sig på gissningar. Nu säges, att en svensk konsulattjänsteman skulle ha uppgifvit en mycket hög summa för svenskarnas utgifter och för utländskt lotterispel. Denne svenske konsulattjänsteman har emellertid icke — hvarom jag förvissat mig — uttalat sig om denna sak i någon ämbetskrifvelse, icke företagit någon ämbetsundersökning för det generalkonsulats räkning, där han hade anställning, alltså ej yttrat sig under ämbetsmannansvar, utan han har endast i en till

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

en svensk tidning insänd uppsats lämnat den uppgift, grundad på förmodanden, att Sveriges bidrag till det danska klasslotteriet skulle utgöra 6 miljoner kronor. År 1902 uppgaf man emellertid ännu högre siffror, hvilket föranledde dåvarande ledamoten af Första Kammaren, sedermera statsrådet von Friesen, att närmare undersöka saken. Han anlidade därvid, enligt hvad jag tror mig veta, konsuln i Köpenhamn. Enligt von Friesen, kom man till det resultat, att högst 2 miljoner kronor årligen inflöto till danska klasslotteriet från Sverige. Men, mina herrar, hvad säga nu motionärerna om de penningar, som i vinster komma tillbaka!

I motionen heter det härom: »Vi göra med ett ord allt för att ekonomiskt stärka oss, men samtidigt låta vi miljonerna rinna ut ur landet till lotterier i Danmark, Tyskland, Österrike, Ungern, Italien o. s. v.; och förlusten uppväges icke af någon ingående valuta, ty de vinster, som återkomma till oss, äro *försvinnande små* i förhållande till det förlorade kapitalet.» Något dylikt kan man emellertid icke säga, för så vidt man icke vill beskylla de danska och tyska statslotterierna, hvilka ju stå under sträng offentlig kontroll — något som är nödvändigt, emedan eljest ingen inom landet skulle spela — för att de skulle spela bedrägligt. 80 % eller närmare räknadt 84 % af hvad som inflyter till det danska klasslotteriet, lära komma tillbaka till vinnarne, och man kan väl dock icke antaga, att de, som här i Sverige köpa lotter till detta lotteri, skola spela med sådan genomgående otur, att icke penningarna skulle komma tillbaka likaväl hit till oss som till andra, som spela på samma lotteri. Men förhållandet är det, att de icke komma tillbaka till spelarne annat än undantagsvis — men det är ju fallet med alla lotterier, eljest skulle ju ingen kunna vinna något större belopp.

Nu yttra motionärerna, att denna årliga guldexport får fortgå, *endast därför att på visst håll lotterispel anses omoraliskt*, och reservanterna säga i det afseendet om inrättande af ett svenskt statslotteri: »Att gifva det svenska folkets själfpålagda lotteriutgifter en på detta sätt förändrad strömriktning och låta dem utmynna i ändamål af för land och folk högre värde än fyllande af utländska statsbehof, borde icke innebära något stötande ens för dem, som betrakta denna fråga *uteslutande från etisk synpunkt.*» Den föregående talaren yttrade också, att utskottet spelat på den moraliska strängen. Men, mina herrar, detta är verkligen icke förhållandet. Vi ha visserligen refererat, hvad framstående moral filosofer sagt om denna sak, men det är absolut en missuppfattning att tro, att lotteriernas motståndare i vårt land betrakta denna fråga *uteslutande* ur moralisk synpunkt eller ens lägga någon hufvudvikt vid den synpunkten. Såväl 1906 års utskott som innevarande års utskott ha uttryckligen framhållit och understrukt, att det är den *socialekonomiska sidan, som är den väsentliga.* Jag ber emellertid att få återkomma till den saken

längre fram. Jag vill dock icke alldeles bortse från, att denna fråga *äfven* kan ses från etisk synpunkt. Det finnes ju bland motionärerna personer, som eljest alltid med styrka framhålla vikten af det moraliska inom samhället, och därutinnan ha de fullkomligt rätt. Men hvarför skola de då med sådan öfverlägsenhet i detta fall tala om den etiska synpunkten? Är det verkligen rätt att behandla saken på ett så lyckande sätt? Anse de det särskildt lämpligt, att staten öfvertager och sätter sin stämpel på en inrättning, hvilken i alla fall af utmärkta moral filosofer blifvit betecknad såsom tvifvelaktig i etiskt afseende? Jag vill bland de många, som så uttalat sig, endast nämna nordens främste författare på det moralteologiska området, nämligen biskop Martensen, som både i begäfnng och konservatism kunde upptaga täflan med hvem som helst af motionärerna.

Nu vet jag mycket väl, hvad svaret härpå blir. Man säger, att andra stater ha lotterier och att folket vill spela, och då kunna väl vi också inrätta ett lotteri. Detta resonemang är i sina konsekvenser ganska farligt. Det skulle exempelvis motivera för angränsande stater att inrätta spelbanker, konkurrerande med spelbanken i Monte Carlo. Jag kan omöjligen se någon skillnad mellan dessa två saker. Det är samma resonemang, som förekommer i ett i dagarna öfversatt stycke af den berömde engelske författaren Bernhard Shaw »Miss Warrens yrke», där hufvudpersonen förklarar, hvarför hon fortsätter med det nesligaste och mest föraktliga yrke, med de orden: »Om icke jag gjorde det, skulle någon annan göra det, och då gör jag ju intet ondt med det.»

Jag anser mig också ha skäl att bemöta den föregående ärade talaren, då han ville bagatellisera bort den jämförelse, man gjort mellan denna sak och landtkommunernas och stadskommunernas konkurrens i fråga om brännvinslagstiftningen. Det är ju alldeles tydligt, att, äfven om denna jämförelse icke för närvarande till fullo håller streck, den dock haft giltighet i många år. Jag vill äfven framhålla, att också *den* punkten förekom i 1906 års utskottsbetänkande.

Om man alltså anser, att lotteriväsendet i moraliskt afseende åtminstone är en tvifvelaktig affär, är det icke direkt någon ursäkt att det hör godkännas, för att staten däraf skall taga någon förtjänst, äfven om man känner en än så berättigad harm öfver, att ens eget land skall vara ett experimentalfält. Emellertid vill jag för min del låta den moraliska synpunkten hvila och i stället dröja vid den synpunkt, som enligt min åsikt är den mest talande och den, som helt säkert har den största effekten, nämligen den *socialekonomiska*.

De ärade reservanterna ha talat om »nationalekonomiska fakta, hvilkas verklighet ingen vågat eller kunnat bestrida». Ja, det är ju ganska starka ord, men i afseende å den saken har

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

jag redan nämnt, att *ett* af de nationalekonomiska fakta, som motionärerna åberopa, visat sig icke hålla streck; det är nämligen när de betona, att de penningar, som komma tillbaka, skulle utgöra en så försvinnande liten del af hvad som betalats ut. Detta är, såsom vi sett, icke alls förhållandet. Om vi se denna fråga såsom en nationalekonomisk affär, är det endast omkring 20 %, som gå bort. Ja, det är ju mycket redan det, men man skall icke öfverdrifva, och i alla fall böra vi icke bota ondt med något än värre. Den store franske nationalekonomen Frédéric Bastiat har talat om »hvad man ser och icke ser i nationalekonomien», och därmed har han dragit ett skiljemärke emellan en ytlig och en mera djup syn på nationalekonomiska fakta. Hvad man ser i detta fall, det är den guldström, som, större eller mindre, dock otvifvelaktigt går ut från vårt land till främmande länders lotterier; men hvad man icke ser, det är de olyckor, som skulle bli en följd, därest staten inrättade ett penninglotteri i stor skala. I detta afseende tillåter jag mig anföra några rader ur utskottets betänkande: »Men om man för att motverka de ledsamma följderna af spelandet i utländska lotterier, företrädesvis i Skåne, Halland, Blekinge, Bohuslän, en del af Småland och Östergötland, skulle inrätta ett svenskt statslotteri, så skulle man ju öppna slussarna på vid gafvel för lotterispellustan och låta denna farsot bryta ut öfver län, som enligt motionärernas egen utsago »ej däraf äro berörda», man skulle uppamma ett spelraseri på håll, där ännu icke denna osunda rörelse gripit omkring sig, och lotteriväsendet skulle få en sanktion af att gälla ett kungligt svenskt statslotteri för ett välgörande ändamål. Man skulle anse sig göra Kungl. Maj:t och det välgörande syftet en tjänst genom att spela på lotteri, alldeles som man under kronbränneriernas tid ansåg sig göra Kungl. Maj:t en tjänst genom att supa. Och man skulle ändock icke äga trygghet» — och det är det värsta — »mot att icke spelarne i de sydsvenska landskapen fortfarande som hittills skulle förblifva kunder hos de stora lotterierna på andra sidan sundet eller Östersjön».

Man får, mina herrar, i denna fråga icke bortse från, att det är ganska svårt att konkurrera med utlandet på detta område. 1906 års utskott framhöll särskildt, huru svårt det vore för ett blifvande svenskt statslotteri att täfla med utländska lotterier, som byggde på gamla traditioner och redan hade en kolossal omfattning och såsom följd däraf kunde erbjuda vida större lockelser i höga vinster, än ett svenskt statslotteri åtminstone till en början kunde vedervåga att utfästa. Därtill kommer, att några utländska lotterier ha besynnerliga manipulationer af följande art. Det kommer exempelvis ett cirkulär att få högsta vinsten å 500,000 Mark. Huru får då detta lotteri eller dess kollektörer fram denna siffra? Jo, högsta vinsten är 200,000 Mark, därtill kommer en premie på 300,000 Mark, som skall tillfalla hvilken

som helst af vinnarne. Då skulle det vara en utomordentlig chance, om premien just skulle tillfalla den, som erhöle den högsta vinsten, i hvilket fall det sammanlagda beloppet blefve 500,000 Mark. Vissa lotterier gå ännu längre. De hoga premierna så, att första och andra premien och högsta vinsten kunna tillfalla densamme, då den högsta vinsten blir så stor som t. ex. 600,000 eller 700,000 Mark. En okunnig läsare, som får ett sådant prospekt i sin hand, tänker: kan man verkligen vinna 600,000 Mark, hvad är det då för strunt, om svenska staten bjuder 200,000 kronor? Af patriotism kunde han spela på svenskt lotteri, men osäkert är, om han gör det. Den svenska staten kunde ju icke tillåta sina kollektörer att nedlåta sig till ett sådant skoj.

*Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)*

Den föregående talaren har särskildt något öfverlägset omtalat de historiska fakta, som föreligga och som bland annat äro af ganska stort intresse. Det är ett faktum, att i England efter långt, långt arbete från 1800 till 1823 eller 1826 statslotteriet slutligen afskaffades och sedan icke där införts. Det är också ett faktum, att i Frankrike egentliga statslotterier äro afskaffade. En annan sak är, att där liksom här finnas så kallade licenslotterier för välgörande och allmännyttiga syften. Det är de lotterierna, som herr Sandin läst annonser om i de franska tidningarna. Men detta hindrar icke, att statslotterier i den mening här föreslås icke existera i England eller Frankrike. I olika stater i Tyskland äro lotterier likaledes afskaffade med undantag för Preussen, Sachsen, Hamburg, Lübeck, Mecklenburg och Braunschweig. På 1860-talet uppstod en mycket stark rörelse i Preussen och Sachsen för att afskaffa dessa lotterier. Såsom denna rörelses mest framstående målsmän kunna nämnas det ultramontanska partiets ledare Windthorst, den nationalliberale Gneist, de frisinnade ledarne Meyer och Eugén Richter och de socialdemokratiska partiledarne Bebel och Vollmar. Alla dessa voro motståndare till statslotterier och påyrkade deras afskaffande. Att dessa det oaktadt icke afskaffades hade sin grund i statsfinansiella skäl och äfven i afundsjuka mot visss andra stater, som hade sådana lotterier. Men af ledarne för snart sagdt alla partier ansågos de som en olycka, och hade de varit borta, är det alldeles säkert, att man icke skulle föreslagit deras införande. Vi måste fastslå, att ingenstädes, där permanenta *statslotterier* en gång varit afskaffade, de åter blifvit införda.

Här i landet uppstod från 1809 en rörelse för upphäfvande af lotterierna. Men staten kunde då icke afvara dessa inkomster. Gång efter annan beslöto dock Ständernas flertal, att de skulle bort. Anders Danielsson, den stora bondeledaren, föreslog med instämmande af nästan hela bondeståndet år 1834 deras afskaffande, och 1840 blef detta ändtligen beslutadt. Det finnes skildringar från den tiden, i hvilka med varma ord beskrifves den glädje,

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

som rådde öfver nästan hela landet öfver att denna lotteripest ändtligen kommit bort.

Vidare vill jag fastslå några socialekonomiska fakta, som jag tror, att reservanterna få svårt att bestrida. Ett sådant är, att då Frankrike 1836 förbjöd penninglotterier med undantag för tillfälliga enstaka lotterier, afsedda för välgörande ändamål, visade det sig året därefter, att 525,000 francs mera insattes i sparbankerna än året förut. Den danske nationalekonomen Peschke Köedt, som med kraft uppträdt för afskaffandet af danska klasslotteriet, skildrar också mycket värtaligt tillståndet i Köpenhamn dagarne närmast innan klasslotterna skola omsättas. Han har företagit en undersökning, af hvilken det framgår, att bagarnes försäljning de dagarne visade en afgjord nedgång beträffande försäljningen af rågbröd; pantlånarne hade samma dagar sina brådaste affärer; husgeråd och kläder, ja, sångar och dynor släpades samman från fattigkvarteren, för att spelarne måtte kunna erhålla lån till nya lottsedlar.

Jag tillåter mig också att anföra några uttalanden af en framstående tysk författare på detta område, Sieghari, som utgifvit ett stort arbete om de offentliga lyckospelen. Han säger:

»I en tid, då den viktigaste statsuppgiften är att använda statens myndighet till massornas ekonomiska och andliga väl, då all verklig statsbevarande politik måste syfta på att skaffa arbetskraften arbete och arbetet ett förvärf, som innehåller möjlighet till kapitalbildning — i en sådan tid skall och får staten icke bedrifva ett lyckospel, som hämmar de fattigare folkklassernas kapitalbildningsprocess och konstladt länkar dem från en sund hushållnings och ett besinningsfullt lefnadssätts väg.»

På samma sätt har af utskottet anförts ett uttalande af den franske författaren Charles Dupin:

»Två mot hvarandra kämpande makter ligga i strid med hvarandra om folkens och staternas framgång eller förfall: *arbetet* är den ena, *tilliten till slumpen* den andra; arbetet, som endast vill köpa välstånd och lycka för ett pris af möda, tålmod, omsorg och sparsamhet, och slumpens ande, som begär ägodelar utan arbete.»

Jag skulle kunna anföra ett yttrande af Falbe Hansen, den berömde danske nationalekonomen, hvilket citerades af Karl von Friesen i Första Kammaren år 1906. Men jag vill inskränka mig till att anföra några ord af den berömde nationalekonomen Raa, som yttrar: »Det finnes intet mera fördärfligt sätt att uppbringa statsinkomster än en anstalt, som afhåller från sparsamhet och i stället för ihärdig flit sätter en uppjagad vinningslystnad.»

Jag vet visserligen, att det nu kan vara modernt att utdöma nationalekonomiska vetenskapsmäns resultat, när de icke passa en själf. Men jag vill fråga de ärade motionärerna och reservanterna, om man verkligen i Sverige är så benägen att spara,

*Angående
penning-
lotterier.*

(Forts.)

att man bör uppmuntra till åtgärder, som gå i rakt motsatt riktning och motverka sparsamheten. Mest förundrar mig att se instämmande i motionens syfte af representanter för vårt arbetareparti. Det förefaller mig, som om ur demokratisk synpunkt staten icke borde vara angelägen att uppmuntra fördelningen af ekonomiska värden i den riktningen, att många små belopp uppsugas från skilda håll för att hopas på enstaka händer utan någon mottagarnes förtjänst eller möda. Jag tror tvärtom, att vi böra arbeta i den riktningen, att det blir »få, som ha för mycket, men färre, som ha för litet». Jag tror ock, att det ur uppfostrans synpunkt är sämre, att det uppväxande släktet går den vägen, att de mera lita på lyckan än de lita på den egna kraften. Därför har jag icke kunnat förstå, hur folkuppfostrare kunna vara med om saken. Nu svarar man: Ja, allt detta är sant, men det är harmligt, att så mycket penningar gå till utlandet. Men skola vi därför tillfoga vårt land ett ännu större ondt? Skola vi göra som en odygdig pojke, som var ond på sin pappa och gick ut och förkyldes sig själf bara för att förarga honom? Det synes mig, som om motionärerna velat handla efter Döbelns uppmaning: »Tänk ut en sats, min herre, som gör mig för i morgon sjufaldt värre, men hjälper mig på mina ben i dag». Det är osäkert, om vi komma på våra ben i dag, men säkert är, att vi bli sjufaldt värre i morgon.

För öfrigt måste frågas, om vi gjort allt hvad vi kunnat göra för att hindra denna export af penningar till utländska lotterier. Vi ha haft tillfälliga lotterier här i landet, men dessa ha icke enligt motionärernas åsikt minskat guldflödet till danska eller tyska lotterier.

Nu har herr Robert Johansson i sin motion antydtt flera vägar, som man möjligen kunde gå för att, om icke förhindra, åtminstone inskränka spelraseriet. Reservanterna säga, att af alla de föreslagna förbuden endast det första vore möjligt att någorlunda effektivt genomföra, och detta är förbud mot offentliggörande af vinstlistor. Jag skall icke ingå på frågan, huruvida det ena eller andra är möjligt att genomföra, ty meningen är ju att göra denna sak till föremål för utredning. Men jag vill påpeka, att straff för spel på lotterier finnes i flera utländska länders lagstiftning. I Preussen är straffet ganska strängt, 600 Marks böter, om det kan påvisas, att en person spelat på utländskt lotteri, och 1,500 Mark för den, som tillhandagår annan med lottsedlar. Man kan säga, att detta är för att skydda de inhemska lotterierna mot konkurrens från utländska. Men i Bayern, där det icke finnes något statslotteri, finnes äfven straff stadgadt, om också icke så strängt, nämligen 150 Marks böter för den, som spelar på utländskt lotteri. Nu säger man, att man tror icke på, att sådana straff skulle hos oss förhindra spelandet. Men hvarför skulle icke svenskarne vara lika så laglydiga som bayrarne, då en

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

sådan åtgärd betonats som riktig från statens sida? Dessutom finnas andra bestämmelser, som jag icke skall uppehålla mig med för att icke trötta herrarne. Jag vill dock säga, att dylika åtgärder måste införas här, äfven om herrarne vilja inrätta ett statslotteri, ty i annat fall blir det icke möjligt att hålla borta konkurrensen med utlandet.

Nu har kommerskollegium ifrågasatt en sak, som reservanternas anse obillig, nämligen önskvärdheten af att kunna förhindra postbefordran af bref, innehållande lottsedlar o. d., och kommerskollegium har framhållit, att detta bör kunna ske utan kränkning af breffhemligheten, utan något »svart kabinett».

Detta är icke någon utopi, ty det är mycket enkelt. Herrarna veta, att dessa bref komma till postanstalten i sådana massor, att det icke är ett ögonblicks tvifvel för posttjänstemännen, hvad de innehålla. Och till yttermera visso har generaldirektören i kommerskollegium skickat in fyra *obrutna* bref till Kungl. Maj:t för att visa, att man på förhand kan veta, att de innehålla lotteriprospekt. Det är nu icke meningen, att posten utan vidare skulle bryta brefven, men man kan tänka sig sådana åtgärder, att postverket finge rättighet att förfara så, att brefvet lämnades till adressaten, som skulle bryta det i en posttjänstemans närvaro, och om det då visade sig, att det innehöll lotteriprospekt, skulle det konfiskeras. Detta är icke så orimligt, därför att herrarne kunna vara öfvertygade om, att om detta skett en eller två gånger med en stor sändning från någon lotteriagent, skulle han icke göra om det. Det vore för honom bortkastadt postporto.

Slutligen har äfven utskottet jämte det, som motionären, herr Johansson, framhållit, antydt möjligheten af, att man på diplomatisk väg skulle kunna försöka lägga hinder i vägen för handeln på Sverige med utländska lotter, ett förslag som äfven varit framkastadt i den danska riksdagen. Ty det fanns motståndare till lotterier i Danmark, som ansågo det otillständigt, att den danska staten exporterade lotter till länder, där lotteri var förbjudet. Nu har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för civildepartementet att tillkalla två personer för att utreda frågan, huruvida för reglerandet af lotterier den nu gällande lagstiftningen borde underkastas revision samt om ytterligare åtgärder borde vidtagas till förhindrande af utländska lottsedlars spridande i riket. Då kunde man stanna därvid och anse det onödigt att skriva till Kungl. Maj:t. Detta skulle jag för min del icke haft så mycket emot, men det är en synpunkt, som utskottet tillåtit sig understryka, nämligen att vår lotterirätt hvilar på en så osäker grund, att det vore önskvärdt, att bestämmelserna om lotteri antingen finge lags karaktär eller att, då undantag för så kallade licenslotterier beviljades för ena eller andra ändamålet, dessa enligt min uppfattning icke borde beviljas utan Riksdagens hörande i hvarje särskildt fall, såsom också motionären föreslagit.

Jag skall strax sluta, men ber endast få framhålla, att det vore betänkligt, om vi skulle nödgas kapitulera inför våra grangar och tvärtemot vårt eget intresse införa en osund och i stort sedt icke lyckobringande utan olycksbringande inrättning. Ett är visst: införa vi en sådan inrättning som ett stort penninglotteri med allt hvad därtill hör, kollektörer, reklamväsen och sådant, då skall den tid komma, då man ifrigt skall önska blifva det kvitt, men då skola liksom hos oss under förra hälften af 1800-talet och i Preussen på 1860-talet stora svårigheter möta. Det är mycket lätt att införa en sådan inrättning, ehuru jag icke är alldeles säker på att det skulle löna sig så utmärkt, som herrarne tro; i Österrike har det visat sig svårt att få klasslotteriet att gå ihop. Men det blefve däremot svårt att sedan afskaffa det. Andra Kammaren borde väl betänka sig, innan den frånträder sin förut med betydande flertal intagna position mot inrättande af ett statslotteri, som helt visst skulle lända land och folk, djupare sedt, till skada och icke gagn. Särskildt till de tveksamme tillåter jag mig att upprepa ett ord, som i Första Kammaren 1902 fälldes af Karl von Friesen, att om en nation kunde undvara statslotteri, så vore det en ära för den nationen.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan och afslag på den motion, väckt af herr Lyckholm, som upptages i första punkten och afser inrättandet af ett permanent penninglotteri.

I detta anförande instämde herrar *Höjer, Wallis, Kjellberg, Johansson* i Öja, *Juhlin, Forssling, Hazén, Rune, Bosson, Erlanson, Risberg, Henricson, Zetterstrand, Berg* i Staby, *Jönsson* i Kvarnberga, *Wawrinsky* i Saltsjöbaden, *Danielsson, Andersson* i Hasselbol, *Jansson* i Edsbäcken, *Lundblad, Olsson* i See, *Ström, Lindgren* i Islingby, *Gustafsson* i Sjögesta, *Thavenius, Karlsson* i Göteborg, *Lundgren, Hellgren, Enander, Hammarström, Hansson, Sæden* och *Räf*.

Herr Lyckholm: Herr talman, mina herrar! Jag skall till en början fästa mig vid det sätt, hvarpå utskottet har tillåtit sig att behandla den vid motionen fogade bilagan. Utskottet säger i sitt utlåtande på tredje sidan:

»Motionen åtföljes af en bilaga. Med anledning af att dåvarande generalkonsuln i Köpenhamn Berencreutz, som för öfrigt framträdte såsom motståndare till penninglotterier, hemställt om åtgärders vidtagande mot agitationen för spridande af danska klasslotteriets lotter i Sverige, hade Kungl. Maj:t infordrat yttranden från *tolf* länsstyrelser och meddela motionärerna utdrag därur, men deras uppgift att sju af dessa länsstyrelser skulle mer eller mindre ifrigt hafva förordat statslotteri eller penninglotteri under statens kontroll är — såsom nedan skall visas — icke riktig.»

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

Vidare säger utskottet på tionde sidan, då det anför samma sak, om dessa landshöfdingsembetens yttrande, att »denna uppgift är vilseledande», för att slutligen på elfte sidan efter ett citat, som utskottsmajoriteten gjort, säga: »Det synes, lindrigt sagdt, något oegentligt att anföra detta såsom ett försvarande af lotteri».

Den ärade föregående talaren sade, att detta var för motionärerna en ledsam sak, men jag är af alldeles motsatt mening. Jag tycker, att det för utskottsmajoriteten är en mycket ledsam sak att på detta, »lindrigt sagdt», godtyckliga sätt framställa, hvad motionärerna i sin bilaga ha sagdt, såsom icke öfverensstämmande med hvad landshöfdingeämbetena ha tillstyrkt såsom en utväg i nu ifrågakvarande sak.

Jag skall nu be att få fästa herrarnas uppmärksamhet vid hvad landshöfdingeämbetena — de tre omtvistade skrivelserna härleda sig från Blekinge, Göteborgs och Bohus samt Hallands län — haft att yttra på grund af en skrifvelse, som äfven den föregående talaren omnämnde, från generalkonsuln i Köpenhamn angående hvad som bör åtgöras för att förhindra svenskar att deltaga i de utländska lotterierna. Landshöfdingeämbetet i Göteborgs och Bohus län har svarat bland annat — och nu skall jag be herrarna i det ärade utskottet vara så goda och kontrollera, att mina citat icke äro »vilseledande» — följande:

»En utväg att förekomma eller åtminstone i betydande grad minska deltagandet i utländskt lotterispel från svensk sida vore nog inrättandet af ett eget svenskt lotteri, som för de spelande erbjöde fördelar, som kunde jämföras med de utländska lotteriernas. Vinsten af ett dylikt lotteri, om betänkligheterna mot inrättandet af ett sådant i vårt land låta sig öfvervinnas, torde dock icke böra tillfalla statskassan, utan komma till användning för allmännyttiga eller välgörande ändamål i enlighet med därom vederbörligen gifna bestämmelser.»

Blekinge läns landshöfdingeämbete yttrar:

»Att afsevärda kapitalbelopp lämna riket för att komma i utländska lotterier är visst, och lika säkert torde det bästa medlet att i möjligaste största mån inskränka dessa penningeförsändningar till utlandet vara, att ett svenskt penningelotteri under statens kontroll och med dess garanti inrättades.»

Hallands läns landshöfdingeämbete skrifver:

»Af generalkonsuln har jämväl betonats önskvärdheten i nationalekonomiskt hänseende af, att »agitationen och lottförsäljningen m. m. inom Sverige» blefve motarbetad. Att härvid åsyftats ej blott det danska klasslotteriet, utan utländska penningelotterier i allmänhet, torde af åtskilliga uttryck i handskrifvelsen få tagas för gifvet, och landshöfdingeämbetet önskar sig med anledning däraf böra påpeka, hurusom det icke torde lida något tvifvel, att icke en ganska verksam åtgärd för motarbetandet af

de utländska penningelotteriernas menliga inflytande i Sverige vore inrättandet af ett svenskt statslotteri, synnerligast om detta så anordnades, att lottförsäljningen därtill komme att äga rum äfven genom kollektörer i de större provinsstäderna i riket och icke förlades uteslutande till Stockholm.»

I bilagan nämnes det, att af de tolf landshöfdingeämbeten, som haft att yttra sig i denna fråga, *skulle sju mer eller mindre ifrigt förordat inrättande af ett svenskt penningelotteri*. Utskottsmajoriteten själf säger, att fyra skulle gjort det. Men, fortsätta de vidare, de andra ha icke tillstyrkt någonting sådant. Nu vädjar jag till kammaren: ha icke dessa tre, som jag citerat, för sin del tillstyrkt sådant såsom en utväg att förhindra exporten af svenska penningar till utlandet? Såvidt jag kan läsa, så håller jag på den åsikten, att landshöfdingeämbetena yttrat sig i den riktning, som bilagan anger. Sedan har man visserligen, särskildt hvad skrivelsen från Hallands län beträffar, teoretiserat öfver lotterierna, deras skada eller nytta i och för sig o. s. v. Men det är väl därför icke oriktigt säga, att de föreslagit inrättandet af ett svenskt penningelotteri såsom en utväg att förhindra exporten af svenska penningar. För öfrigt, såsom jag redan förut påvisat, slutar utskottet med att säga, efter det att det på sitt sätt citerat Hallands läns landshöfdingeämbetes skrivelse, på följande sätt: »Det synes, lidrigt sagdt, något oegentligt att anföra detta såsom ett försvarende af lotteri.» Jag tror icke att utskottet i omhandlade motion kan påvisa, att motionärerna försökt sig på att försvara ett lotteri i och för sig själf. Motionärerna ha icke på något sätt gått in på resonemanget, huruvida lotterispel är berättigadt eller oberättigadt, försvarligt eller icke försvarligt, moraliskt eller icke moraliskt; det går igenom hela motionen som en röd tråd, att hvad motionärerna önskat är att skydda våra nationalekonomiska intressen, så att icke, som nu sker, år efter år svenskar skola spela på utländska lotterier och ett ständigt ökadt belopp af penningar gå till utlandet. Det är väl icke för mycket, att man försöker att åtminstone göra hvad göras kan för att förhindra denna enorma export af penningar. Summorna ha ju beräknats olika, och därom kan man tvista. Den svenska konsulattjänsteman i Köpenhamn, som gjort beräkningarna, har kommit till det resultatet, att det årligen skulle vara femton millioner kronor som sändas till utländska lotterier. Jag vill icke påstå, att han har rätt; kanske är det icke femton millioner, som gå ur landet, jag har dock hört beloppet uppskattas till mer än femton millioner. Summans storlek är en sak, som man kan tvista om och bestrida, och detta gäller antagligen hvilken siffra man än nämner. I anledning af denne tjänstemans åberopade yttrande, påpekar utskottet och föregående talaren har än mer framhållit, att det icke är någon ämbetsskrivelse. Jag tycker, att man söker göra hans yttrande orättvist misstänkt, då man säger, att det icke är någon ämbets-

*Angående
penning-
lotterier.*
(Forts.)

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

skrifvelse. Nej, det är icke någon ämbetsskrifvelse, som denne konsulattjänsteman i Köpenhamn lämnat, utan det är en artikel i en stockholms-tidning. Men jag ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet på, att artikeln var underskrifven med hans namn. Och om man skrifver en artikel i en tidning och sätter sitt namn och titel därunder, skall väl detta vara och är lika trovärdigt som om någon skrifvit en ämbetsberättelse.

Nu har herr Johansson i Jönköping föreslagit, att man skulle införa förbud mot spel å utländska lotterier. Min åsikt är den, att ett sådant förbud skulle blifva en fullständigt död bokstaf. Den föregående ärade talaren har nämnt, att det i Preussen är förbud mot att spela på icke-preussiska lotterier. Det vet jag också; men tro herrarna, att detta förbud kan upprätthållas? Jag skall i detta hänseende endast omnämna en sak. Herrarna känna ju nog till Hamburgs och Altonas läge i förhållande till hvarandra; tro herrarna, att, då det finnes lotterier i Hamburg, ett förbud mot att spela å dessa lotterier kan upprätthållas i Altona? För dem, som möjligen icke hafva närmare reda på förhållandena där nere, ber jag få nämna, att Hamburg med omkring en million invånare och Altona med cirka 200,000 invånare ligga i omedelbar beröring med hvarandra; så att, om vi skulle jämföra deras läge med stockholmsförhållanden, vi skulle kunna säga, att hvad som ligger öster om Nybrogatan det är Altona, och hvad som ligger väster därom skulle vara Hamburg. För att nu återgå till lotterispelet, så annonseras det ju i hamburgertidningarna om hamburgerlotterierna. Dessa tidningar spridas naturligtvis i Altona; och det är väl till och med antagligt, att af de tidningar, som läsas i Altona, hamburgertidningarna äro de flesta. Trafiken de båda städerna emellan går som om det vore *en* stad, precis som den går mellan Östermalm och det öfriga Stockholm. Är det då möjligt, frågar jag, att, om man ock därpå ville nedlägga all möda, kunna upprätthålla ett dylikt förbud på en sådan plats? Det är orimligt att tänka sig det. Jag har själf i slutet af 70-talet vistats några år i Tyskland; och detta förbud måste hafva gällt redan då. Men det talades allmänt om — jag var på flera ställen i Preussen — att man spelade än på det ena än på det andra lotteriet; och det var tydligt, att något förbud i detta afseende icke kunde upprätthållas och icke ens påaktades.

Vidare åberopade den föregående ärade talaren hvad som hade förekommit i preussiska landtdagen. Utskottet har i sitt betänkande hänvisat till 1906 års betänkande i samma sak. Jag har därför tagit med mig detta betänkande för att något granska äfven det. Där omtalas, att på midten af 1880-talet ansträngningar gjordes för att få bort det preussiska statslotteriet, men att detta icke lyckades; och det utskott här i Riksdagen, som för 2 år sedan behandlade denna fråga, säger angående den debatt, som därom

fördes i det preussiska herrehuset — det har kantänka icke varit lämpligt att taga in detta i detta årets utskottsbetänkande, eftersom ju i år herr Johanssons i Jönköping motion har tillkommit — att grefve Stolberg-Wernigerode, oakadt han var motståndare till lotteritanken, uttalade, att han icke kunde vara med om ett förbud för statslotteri i Preussen, så länge andra tyska stater hade lotterier. Detta är väl ett ytterligare stöd för den mening, att, om förbudet mot att spela på icke-preussiska lotterier hade haft någon riktig verkan, han icke skulle haft dessa betänkligheter mot att förorda förbud för det preussiska statslotteriet.

Hvad de olika tyska och preussiska statslotterierna beträffar, visar erfarenheten, att, trots alla försök som gjorts att hindra eller att afskaffa lotterierna, dessa alltjämt florerar och detta af ekonomiska skäl. Jag skall i detta hänseende be att få meddela några uppgifter ur Conrads »Handwörterbuch der Staatswissenschaften», hvilken jag här har framför mig. Där uppgifves, att då preussiska statslotteriets sammanlagda belopp år 1884 uppgick till 27,456,000 Mark, så utgjorde detsamma år 1898 65,207,000 Mark. Motsvarande siffror äro: för Braunschweigerlotteriet år 1884 20,800,000 Mark, men år 1898 21,018,000 Mark; för Hamburgerlotteriet år 1884 19,240,000 Mark, men år 1898 23,529,000 Mark; samt Mecklenburg-Schwerinska lotteriet år 1884 3,663,000 Mark, men år 1898 14,155,000 Mark. Härutaf se herrarna, att statslotteritanken i Tyskland tyckes växa allt fastare och fastare, och att lotterierna där ökas och bli allt större.

Herr Johanssons i Jönköping motion innehåller förslag om att förbud skulle införas mot att spela på utländska lotterier. Konungens befallningshafvande ha yttrat sig i denna sak. Men egendomligt nog har utskottet ej funnit lämpligt att omtala, hvad Konungens befallningshafvande i flera län yttrat särskildt angående förbud mot att deltaga i utländska lotterispel. Jag hoppas jag blir kontrollerad, då jag nu här läser upp följande.

Konungens befallningshafvande i Malmöhus län säger: »Men Konungens befallningshafvande befarar dock, att den hos vissa klasser af den svenska befolkningen rådande benägenheten för lotterispel är så inrotad, att den icke genom lagstiftningsåtgärder låter sig dämpa.»

Följande anföres af Konungens befallningshafvande i Alfsborgs län: »Det lär väl icke låta sig göra att på lagstiftningens väg från lotterispel afhålla dem, som hafva smak därför.»

Konungens befallningshafvande i Kristianstads län yttrar: »Generalkonsuln anmärker i ofvan omnämnda skrifvelse, att hvarken köp eller innehafvande af lotter vore med straff belagdt, ehuru sådant dock vore stridande mot den svenska lagstiftningens anda och syfte. Att i lag meddela bestämmelser om förbud mot innehafvande af lotter torde dock, enligt länsstyrelsens uppfattning, vara att alldeles för mycket ingripa i den enskildes bestämmanderätt, och sådana bestämmelser skulle säkerligen mycket snart blifva

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

kringgångna, såsom ofta är fallet med förbudslagstiftning, som sträcker sig för långt.»

Blekinge län: »Prospekt och lottsedlar sändas nästan undantagsvis i slutna bref med posten och kunna således icke undanhållas adressaterna, helst som köp och innehavande af lotter i tillåtna lotterier icke är och väl näppeligen kan blifva med straff belagdt, lika litet som det väl rättvisligen kan betecknas med det af generalkonsuln använda uttrycket »otillständigt». Några åtgärder för inskränkning i den personliga handlingsfriheten härutinnan anser sig Konungens befallningshafvanden icke kunna föreslå. En lockelse till deltagande i lotteri, som däremot mycket väl torde kunna undanskaffas, är det förekommande offentliggörandet i tidningarna af vinstlistorna.»

Göteborgs och Bohus län: »Genom skärpta bestämmelser på detta område skulle väl möjligen något kunna vinnas, såsom genom att förbjuda allt deltagande i lotterispel och allt tillhandagående vid lottsedlars anskaffande. Att sålunda ingripa i den enskildes handlingsfrihet lär emellertid knappast vara välbetänkt. Med den hos det svenska folket i allmänhet rådande benägenheten för lotterispel är det dessutom att befara, att med dylika lagstiftningsåtgärder spellusten icke låter sig utrota. Utvägar uppfinnas alltid att kringgå sådana förbudsbestämmelser, hvilka därför också i allmänhet visa sig mindre verksamma.»

Kalmar län: »Något skulle väl kunna vinnas genom prohibitiva bestämmelser af ofvan antydd eller liknande innebörd, men tillräcklig effekt skulle det helt säkert icke åstadkomma. Att stipulera straff för deltagandet i lotterispel synes alldeles icke lämpligt, enär det enligt Kungl. Maj:ts befallningshafvandes uppfattning innebure en alltför stor inskränkning i den enskildes handlingsfrihet.»

Jönköpings län: »Kungl. Maj:ts befallningshafvande anser sig icke kunna föreslå, att några lagstiftningsåtgärder utöfver redan meddelade bestämmelser för närvarande vidtagas till förhindrande eller motarbetande af svenskars deltagande i ifrågavarande lotteri.»

Visby län: »Under bestående förhållande skulle väl det enda verksamma medlet att förhindra eller inskränka detta spel å utländska lotterier, som särskildt inom vissa delar af landet i synnerligt stort omfång äger rum, vara att stadga förbud vid laga ansvar för köp eller innehaf af lotter från dylika lotterier, men en lagstiftning i sådan riktning torde med afseende på det ingrepp, som härigenom skulle ske i den enskildes förfoganderätt öfver sina tillgångar, icke vara att förorda.»

Östergötlands län: »Önskvärdt vore naturligtvis att inom landet försäljning af lotter i utländska lotterier kunde stämfjas, men torde utöfver hvad därutinnan redan finnes i gällande tryckfrihetsförordning och kungl. förordningen angående förbud mot lotterier

m. m. den 6 augusti 1881 stadgadt föga vara att på lagstiftningsväg vinna.»

Så säga de af mig nu nämnda landshöfdingeembetena angående förbud på lagstiftningens väg men detta har egendomligt nog ju icke ens blifvit omnämndt i utskottets utlåtande.

Jag ber också att få påpeka en utväg som utskottet här tänkt på, och nästföregående talare framdrog samma utväg, för att hindra svenskar att deltaga i utländska lotterier. Utskottet säger: »Utom de åtgärder denne motionär föreslår skulle möjligen ock kunna ifrågasättas, om icke på diplomatisk väg åtgärder kunde vidtagas i syfte att förhindra utsändande af lotterinbjudningar från främmande land eller öfver hufvud taget lotteriffärer på Sverige från utländska statslotterier.» Jag tror dock icke att det är möjligt att på denna väg kunna nå målet, ty det skulle helt säkert komma att svaras nej på en sådan anhållan. Detta mitt antagande stöder jag äfven på hvad utskottet sade för två år sedan, 1906, och jag ber att ytterligare blifva kontrollerad, när jag läser upp detta. Utskottet yttrade då: »Däremot vågar utskottet knappast hoppas att man, såsom en känd svensk affärsman nyligen föreslagit, skulle kunna på diplomatisk väg utverka, att främmande makter förbjöde sina undersåtar att utsända lotterinbjudningar eller drifva lotteriffärer med svenskar, då detta i Sverige icke vore förbjudet. Det framgår nämligen af förhandlingar i preussiska landtdagen, att icke ens de tyska staterna inbördes i detta afseende våga utöfva påtryckning på hvarandra.» Ja, där höra herrarne, att de tyska staterna inbördes icke våga använda tryck på hvarandra. Tro herrarne då, att det skulle löna sig för oss att göra det. Har det händt någonting sedan 1906 som gjort oss så diplomatiskt starka? Jag skulle nästan tro, att vi tvärtom, att döma af en viss fråga och vissa tecken öster ifrån, böra vara försiktiga, och jag tycker därför, att det är att gå väl långt att nämna detta såsom en utväg.

I frågan statslotteri eller icke statslotteri ber jag att få vända mig mot ett yttrande af den föregående ärade talaren. Denne uttalade sig om det i min med fleres motion innehållna förslaget, som om det vore fråga om att införa ett statslotteri i Sverige. Nej, mina herrar, det är det visst icke. Man skulle nästan kunna fråga: har utskottsmajoriteten icke läst motionen, eftersom de kunna komma med ett sådant påstående? Det är tydligen sagdt i motionen, att det icke är meningen att hafva något statslotteri; och orsaken, hvarför vi väckt denna motion, är, såsom jag redan förut framhållit, af rent nationalekonomisk art. Motionärerna säga därför också i motionen: »Det är nämligen klart, att vinsten af ett inhemskt penninglotteri icke får användas på ett sådant sätt, att det kunde sägas blifva en statsskatt på spelbegäret, utan att den måste ledas direkt ut till de många behjärtansvärda syften af kulturell och filantropisk art, såsom vård för tuberkulösa, låne-

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

fond för egna hem m. m., som staten beklagligtvis nu saknar tillgångar att med fullt tillräckliga medel understödja.» Det är verkligen oförklarligt, att, när motionärerna så tydligt sagt sin tanke, man kan komma och påstå, att det är ett statslotteri, som de vilja hafva.

Nu har vidare den ärade föregående talaren sagt, att i de länder, där statslotterier varit införda men afskaffats, desamma icke hafva blifvit återinförda; men, mina herrar, vi hafva statslotterier i nästan alla europeiska länder; jag säger *icke* alla, men *nästan* alla. Med statslotterier menar jag då sådana lotterier, där staten har en direkt inkomst af lotterirörelsen och i denna har ett skatteobjekt. Sådana lotterier existera, såsom herrarna veta, i Danmark, i Tyskland och, hvad Tyskland angår, i flera af dess stater. Statslotterier existera äfven i Österrike, Italien och Ungern. Detta omnämnes både i motionen och i de utskottsbetänkanden som varit framme såväl förut som nu vid denna riksdag. Men eftersom jag nu har denna Conrads Handwörterbuch i min hand, skall jag be att därur få upplysa, att statslotterier dessutom förekomma äfven i Holland, Spanien och Serbien, så att dylika lotterier finnas snart sagdt i alla europeiska stater.

Den ärade talaren omnämnde, att förhållandena i Sverige ju skulle kunna blifva likadana som i Bayern, där penninglotterier skulle vara förbjudna. Äfven utskottet uppgifver, att lotterier äro förbjudna i Bayern. Men jag skall be att få återopa en tidning, som jag här har. Det är »Münchener Allgemeine Zeitung». Jag har fått den tidningen inne i Andra Kammarens klubbrum, ty där finns den; och herrarna kunna alltså där kontrollera, att mina uppgifter äro riktiga. I denna tidning förekomma annonser om penninglotterier. Huru är det då möjligt, att utskottet kan säga och den föregående ärade talaren ytterligare betona, att det i Bayern icke får finnas några penninglotterier? Den uppgiften torde allt kunna betecknas såsom: »icke riktig».

I utskottsbetänkandet säges vidare — och det har den ärade talaren, som här sist yttrade sig, också återupprepat — att det i Belgien icke existerar några penninglotterier. Jag har äfven i detta stycke varit försiktig, på det att man icke skall kunna säga, att jag kommer med oriktiga citat; jag vill därför framvisa en till hands varande tidning, som utgafs i Liège i anledning af expositionen år 1905. Vid utställningen därstädes fanns ett tom-bolalotteri, däri den högsta vinsten var flera diamantsmycken, tillsammans värda 100,000 francs, men i annons härom tillkännagifves tillika, att den, som vinner de högsta vinsterna men icke vill ha smyckena, kan få penningar i stället med afdrag af 10 % af smyckenas värde. Alltså, den som vann högsta vinsten kunde, som han så önskade, få lyfta 90,000 francs kontant. Jag väddar vidare till alla dem, som varit i Brüssel, om man kan sitta många minuter utanför ett af kaféerna t. ex. vid Boulevard Auspack,

utan att det kommer personer som vilja sälja lottsedlar till penninglotterier. Jag tror, att det knappast finns något land, där det existerar så många lotterier som i Belgien. Dessa lotterier äro anordnade för tuberkulosvård och andra filantropiska ändamål. För öfrigt har jag, för att lämna ytterligare bevis, här en tidning, som innehåller en annons om Kongolotteriet, hvilket erbjuder en vinst på 150,000 francs och två på 100,000 fr. äfvensom vinster på 50,000 fr. och vidare nedåt. Det är sex dragningar om året. Nu skall jag be att få upplysa herrar utskottsmajoritetsledamöter, att detta sistnämnda lotteri är garanteradt af belgiska regeringen. Hur utskottet då kan komma och säga, att i Belgien ej existera penninglotterier, det är mig obegripligt. På 6:e sidan af detta års utskottsbetänkande står det i andra stycket:

»att — bortsett från ett enstaka fall under franska revolutionstiden — man i de land, där penninglotterier en gång afskaffats, icke lyckats återinföra dem.»

Af utskottets uttalande å nästa sida framgår också, att det efter utskottets åsikt ej finnes penninglotterier i Frankrike. Detta har framhållits för två år sedan; nu kommer det igen. Förmodligen på grund af den första talarens upplysning, hvilken, då han här i dag försvarade reservationen, yttrade, att det i Frankrike finnes penninglotterier, så har herr Warburg retirerat från utskottets ståndpunkt och uppger nu själf, att i Frankrike ej finnas statslotterier. Nej, det finns det visserligen icke, men det finns penninglotterier, och det i ganska stor utsträckning. Men det är just det utskottet sagt, att det ej finns penninglotterier i Frankrike. I Frankrike existera penninglotterier i mycket stor utsträckning, och jag skall i förbigående be att få nämna något, som visserligen kan påstås ej vara rent penninglotteri, nämligen obligationslotterierna. Jag skall nu från *Annuaire des Valeurs admises à la Cote Officielle de la Bourse de Paris 1908* påvisa, att staden Paris upptager obligationslån, och dessa obligationslån upptagas till en för oss förvånande låg räntefot. 1898 och 1899 års lån upptogos till en räntefot af nominellt 2 %, och det är betydande belopp, som på sådant sätt upptagas. I ena fallet var det 344 millioner francs. Hur är det möjligt, att Frankrike kan få låna pengar så billigt? En orsak till detta är den, att med dessa kommunala lån följer lotteri. Det är premieobligationer, som utlottas, och hvad Paris stadslån beträffar, förekomna där i allmänhet 4 dragningar om året och i ett par fall 6. Där äro de högsta vinsterna 200,000 fr., 150,000 fr., 100,000 fr. o. s. v. nedåt. Jag vill ytterligare betona, att dylika dragningar äga rum ej blott en gång om året utan fyra à sex gånger. Det var angående staden Paris.

Så ha vi ett annat fall därute; det är *Crédit foncier*. Den motsvarar vår svenska hypoteksbank. Den tar också upp dylika lån i förening med premieobligationer, och med dragning i all-

*Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)*

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

mänhet 6 gånger om året med vinster från 200,000 francs, 150,000 francs, 100,000 francs och ned igenom. Då det nu är dragning 6 gånger om året i hvarje län, så blir det ej en gång om året, som dessa höga vinster på 200,000 francs etc. falla ut, utan många gånger. Dessutom har man sådana lotterianordningar för trafikföretag. Det finnes ett trafikföretag, i hvilket det är 6 dragningar om året. I 3 af dessa dragningar faller högsta vinsten ut med 250,000 francs och i 3 dragningar med 500,000 francs. I ett annat dylikt företag, den ottomanska järnvägen, där fransmän lämnat län, är det också 6 dragningar om året, hvarannan gång faller högsta vinsten ut med 300,000 francs, hvarannan gång med 600,000 francs. Så på det området ha fransmännen penninglotterier, och det stora ändå. Men dessutom finnas andra för i synnerhet humanitära och filantropiska ändamål — alltså i samma syfte som motionärerna nu föreslagit — för tuberkolosvård, för barnhem o. s. v. Bland sådana lotterier må nämnas »Loterie des enfans tuberculeux d'Ormesson et de l'institut Pasteur de Lille», hvori högsta vinsten är 500,000 francs samt de två näst högsta vinsterna 100,000 francs hvardera; vidare det af staden St Pol sur Mer anordnade »Loterie des tuberculeux» med en högsta vinst: i första dragningen af 250,000 francs och i andra dragningen af 500,000 francs; vidare det af »Crèche de la Bastide, établissement reconnu d'utilité publique par décret du Président de la Republique du 24 mars 1897» anordnade lotteriet; samt ytterligare »Loterie de la presse», där högsta vinsten är 500,000 francs och till sist, för att endast nämna några bland många: Hospices d'Arles; Sanator. du Pas-de-Calais; Musée de Gray; Musée de Grandris; Oeuvre Anti-Tuberculeuse, Nantes; Orphelinat des chemins de fer. Att det verkligen finns lotterier där, det skall jag be att få öfvertyga utskottsmajoriteten om. Jag har nämligen ett antal Paris-tidningar, som ha lotteriannonser, och för att herrarna skola få veta, att det ej är tidningar, som tillhöra en viss politisk riktning, skall jag be att få uppge tidningarnas namn. De äro: Le Petit Parisien, Le Figaro, Le Petit Journal, La Presse, Le Journal, L'Autorité, L'Echo de Paris, Le Soleil, L'Humanité, La Lanterne, L'Action, Le Rappel, L'Aurore, La Libre Parole, Le Radical, Journal des Débats, Le Gaulois, Le Temps och La Liberté. Herrarna torde finna, att det är tidningar af alla politiska riktningar, och alla innehålla de lotteriannonser. Jag vill äfven nämna som särskildt anmärkningsvärdt: ett nummer af Le Matin, innehållande en annons om lotteri, som är till förmån för breffbärarnes barnhem. De två högsta vinsterna lyda hvardera på 100,000 francs, en nästa är på 20,000 francs. I denna annons tillkännagifves det vidare, att hvarje breffbärare i hela Frankrike säljer lotter till detta lotteri och hvilka äfven tillhandahållas i cigarrbutikerna. Angående cigarrbutikerna vill jag inom parantes omtala, att franska staten har monopol på tobakshandeln, så att ingen en-

skild får sälja tobak, utan säljes den i statens butiker genom statens pensionärer. Under sådana förhållanden torde det vara olämpligt komma med påståenden, att penninglotterier icke finnas i Frankrike. Här har jag vidare i en annan fransk tidning en annons, naturligtvis endast en puffannons för tidningen i fråga, som tillkännager, att om man klipper ut annonsen och sänder in den till redaktionen, får man gratis deltaga i lotteri, som erbjuder vinster på bl. a. 100,000 francs, 150,000 francs och 200,000 francs.

Det är ju ej skäl att sysselsätta kammaren längre med att läsa upp flera. Jag skall dock be att få nämna om en annan tidning, som jag har. Det är »Journal Officiel», lilla upplagan, en tidning, som motsvarar vår »Post- och Inrikestidningar». Där finnas annonser om den s. k. pochette surprise. Det är nämligen så, att det bildats syndikat för välgörande ändamål — uppges det — hvilka uppköpa en stor mängd lotter från olika lotterier. Dessa lotter läggas i kuvert med 3 eller 5 i hvarje; hvarje kuvert (pochette) betingar ett pris af 3 eller 5 francs. Det är ett sådant lotteri, som annonseras i Frankrikes officiella tidning och hvars vinster tillsammans uppgå till 4,442,500 francs.

Jag skall också be att få nämna, att jag här har en lotteritidning, »La revue des Tirages», en tidning, som endast har till ändamål att sysselsätta sig med lotterier. Då det kan befinnas lönande att ha ett särskildt organ för lotterier, torde det väl bevisa, att det i Frankrike finnes penninglotterier. Det nummer jag har af tidningen är för den 3 mars 1908 och tillhör 6:te årgången. Alltså har tidningen utgifvits ganska länge. Herr talman, med anledning af hvad utskottet yttrat, särskildt hvad de franska förhållandena angår, anhåller jag att till utskottsmajoritetsledamöternas disposition få ställa dessa tidningar, på det att tillfälle må varda dem beredt att taga del af dem och för kammaren tillkännagifva, att de saker, hvarom de yttrat sig angående lotteriförhållandena i Bayern, Belgien och Frankrike, ha de ej haft så värst mycket reda på.

Det skulle vara åtskilligt mera att i denna sak anföra, och jag har åtskilligt material samladt här. Jag skall dock icke ytterligare taga kammarens tid i anspråk utan endast be att få nämna, att jag särskildt har förvånat mig öfver att det i Frankrike spelas så mycket på lotterier, ehuru penninglotterier där verkligen äro i lag förbjudna, men förhållandet är, att så snart en person begär att för filantropiskt ändamål få inrätta ett lotteri, nekas det aldrig. Jag framställde vid ett tillfälle till en fransman denna fråga: Hvarför finnas här så många penninglotterier, då det är förbjudet? Jo, sade han, om vi icke hade penninglotterier, skulle vi spela på utländska lotterier, och penningarna gingo då till utlandet. Då fransmännen, som i jämförelse med oss hafva så oerhörda tillgångar, alldeles riktigt, synes det mig, resonera på detta praktiska sätt, och vi med våra relativt små förhållanden böra göra

*Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)*

Angående
penning-
lotterier.
(Forts)

allt, hvad vi kunna för att skydda vårt kapital, så att det icke rinner till utlandet, i synnerhet då vår ekonomiska ställning för närvarande är af den beskaffenhet, som den sorgligt nog är, anser jag, att vi en och hvar i detta fall hafva skyldighet att se på vårt lands nationalekonomiska intressen och att vi böra göra allt hvad vi kunna för att hindra en guldexport till utlandet. Då nu motionärerna trots sig kunna ernå detta genom inrättandet af ett penninglotteri, hvars vinst skulle användas för filantropiska ändamål, tycker jag, att man bör tveka att afslå en skrivelse till Kungl. Maj:t för att få denna fråga utredd. På grund af hvad jag nu anfört, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Med herr Lyckholm förenade sig herrar *Söderbergh* i Karlshamn, friherre *Silfverschiöld*, *Gustafsson* i Mjölby och *Pettersson* i Bjälbo.

Herr Kronlund: Herr talman, mina herrar! Jag har i likhet med ett par föregående talare icke kunnat undgå att känna mig förvånad öfver det sätt, den ton, som utskottet anslår gentemot motionärerna. Den näst föregående talaren har redogjort för de uttryck utskottet fällt om den promemoria, som blifvit föredragen, och för min del har jag och kanske många andra vid granskningen af denna promemoria och detta sätt att referera icke kunnat finna annat än att man uti länsstyrelsernas utlåtande haft fullt fog att finna uttalanden till förmån för de här ifrågasatta lotterierna. Det är ju sant, att i stridens hetta man mången gång kan låta undfalla sig skarpa ord, men uti ett utskottsutlåtande får dock den sakligt lugna, objektiva granskningen icke lämna rum för något litet dåligt lynne, hvilket jag dock anser här förekommit.

I själfva saken vill jag i likhet med den första talaren säga, att jag kommer att afgifva min röst för reservationen, och ber därför att, enär jag vid föregående tillfällen intagit en annan ståndpunkt, få något närmare angifva skälen härför. Jag har i likhet med herr Warburg och ungefär på samma skäl — fastän kanske icke på långt när så värtaligt — vid föregående tillfällen och senast år 1903 bekämpat inrättandet af statslotteri, under förhoppning om att man möjligen på lagstiftningens väg skulle kunna undertrycka lotterispelet. Emellertid har man år efter år sett det ena stora penninglotteriet efter det andra beviljas, och detta om icke mot lagens bokstaf så dock mot dess anda. År efter år ser man miljoner vandra ut från Sverige till utlandet, till Köpenhamn med flera platser. Jag tror icke, att man i likhet med herr Warburg får bagatellisera de belopp, som gå ut, och man torde komma sanningen mycket närmare, om man håller sig till de högre och icke till de lägre belopp, som herr Warburg omnämmt.

Det är en uppgift, som jag i detta sammanhang skulle vilja fästa mig vid. Herr Warburg sade, att 80 till 84 % af insatserna å Köpenhamnslotteriet komma tillbaka till spelarne. Denna upp

gift är, såsom jag låtit mig berättas af en ledamot af denna kammare, som är fullt förtrogen med denna fråga, icke riktig. Endast 70 % komma tillbaka, och detta lär man så mycket lättare kunna kontrollera, som Dramatiska teaterns lotteri är byggt på samma idé och samma utdelning som Köpenhamnslotteriet. Dramatiska teaterns lotteri delar också ut 70 % af hela det inbetalta kapitalet till vinst åt de spelande. Under föregående år hafva vi genom motioner och interpellationer sökt sätta en damm för spellusten på såväl utländska som inhemska lotterier. Uti en år 1903 afgifven motion föreslog, såsom herrarna minnas, en ärad ledamot af denna kammare, att det skulle stadgas förbud mot penninglotterier och att verksamma åtgärder måtte vidtagas för hämmande af spellusten på utländska lotterier, men Riksdagens båda kamrar svarade nej på denna motion. Herr Warburg försökte förra året i en interpellation med mycken skärpa sätta en damm mot inhemska penninglotterier. Från statsrådsbanken svarades då ett tämligen tydligt nej, och ett ännu bestämdare svar synes det mig, att vi fått i år, enär, enligt hvad tidningarna haft att berätta, Kungl. Maj:t för kort tid sedan beviljat koncession åt ett nytt stort penninglotteri. Bud och öfverbud från olika intressen och från olika landsändar skola då få fortsätta sin trängsel och täflan på lotterikoncessionernas auktion, där man, mina herrar, till på köpet under förra året såg landets förnämsta män uppträda som anbudsgifvare. Det är dock med denna praktiska erfarenhet icke längre fråga om lotteri eller icke lotteri. Vore det denna fråga, vi hade att besvara, skulle jag i likhet med den första talaren förklara, att jag skulle svara nej. Vi hafva icke denna fråga att besvara, utan en annan fråga, nämligen huruvida vi skola vara tillfredsställda med de nuvarande anordningarna, med de nuvarande permanenta, så att säga, af Kungl. Maj:t koncessionerade penninglotterierna, med all strid och täflan från olika lotteriprojekt om allmänhetens lotteriinsats och med det föga uppbyggliga skådespelet att gång på gång se Kungl. Maj:t nästan permanent suspendera gällande lotteriförordning. Skola vi känna oss tillfredsställda härmed eller skola vi söka ernå mera tillfredsställande anordningar beträffande lotteriväsendet i vårt land för att kunna möjliggöra, att de penningar, som småfolket offrar — det är de mindre bemedlade klassernas slantar det här hufvudsakligen gäller — blifva använda till ändamål, som komma dessa klasser till godo? Ställd inför denna fråga — och det är denna fråga, vi här hafva att besvara — kan jag icke annat än anse det vara klokast att uppgifva detta negativa, teoretiska motstånd mot penninglotterier och i stället inrikta oss på inrättandet af ett under statens kontroll och under statens tillsyn stående svenskt lotteri, hvars vinst skulle användas till småfolkets bästa, på sätt motionären föreslagit.

*Angående
penning-
lotterier.
(Forts).*

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

Det har med mycken skärpa framhållits, att, om vi skulle få ett svenskt statslotteri, vi svenskar ändå komme att spela på utländska lotterier. Detta är, mina herrar, en hypotes, som vi icke kunna absolut riktigt besvara. Jag har genom bekanta i Köpenhamn sökt taga reda på, huruvida köpenhamnarne eller danskarne öfver hufvud spela på de dem närbelägna tyska lotterierna, och har från dessa bekanta fått det svaret, att danskarne i allmänhet icke spela på utländska lotterier. Och hvarför? Jo, därför, att det inhemska statslotteriet naturligtvis åtnjuter mycket större förtroende än ett utländskt någonsin skulle kunna tillvinna sig. På samma sätt kan man ju möjligen antaga, att det skulle gå hos oss. För öfrigt undrar jag, mina herrar, om icke begäret att fresta lyckan finnes hos litet hvar af oss människor och tar sig många olika uttryck. Man behöfver ju bara tänka på dessa svindlande affärer, som göras, dessa terminsspekulationer, detta börsspel, dessa fastighetsjobberier, som den förste talaren nämnde, kortspel o. s. v., och bland alla dessa uttryck för hasardbegäret skulle jag vilja sätta spelet på lotteri sist. Det är dock en begränsad utgift, som göres på dessa lotterier, och en begränsad förlust de kunna förorsaka.

Det sades också af herr Warburg, att Kungl. Maj:t nu tillsatt en kommitté för att utreda dessa frågor. Men tro herrarne verkligen, att denna kommitté fått i uppdrag att utreda, hvilka åtgärder böra vidtagas för att förhindra spelet på utländska lotterier och för att helt och hållet undertrycka spelbegäret? Man har fått ett tämligen tydligt svar på den frågan i en regeringens egen åtgärd för någon tid sedan, som jag återopade, nämligen att regeringen ungefär samtidigt med denna kommittés tillsättande gaf koncession åt ett nytt stort inhemskt penningelotteri. Det är därför jag aldrig kan tänka mig, att ur denna utredning skulle framgå något förslag i riktningen: icke lotteri, utan hufvudsaken blir väl för kommittén att reglera, förtydliga och fullständiga den nu gällande mycket otydliga och mycket ofullständiga lotteriförordningen.

Herr Johansson i Jönköping föreslår i sin motion åtskilliga åtgärder, som skulle förhindra spelbegäret på de utländska lotterierna. Ja, granskar man dessa förslag närmare, så tror jag, att större delen af de föreslagna åtgärderna måste anses tillhöra de fromma önskingarna. Herr Johansson föreslår bland annat förbud mot köp och innehaf af lottsedlar äfvensom mot allt tillhandagående med anskaffande af sådana, samt förbud mot postbefordran af bref innehållande lottsedlar eller lotteriprospekt. Hur tro herrarne att dessa förslag kunna effektueras? Man skall för detta ändamål, synes mig, nödgas inrätta svarta kabinetten litet hvarstades vid våra gränser, och det kunna vi sannerligen icke vara med om.

Äfven i åtskilligt annat, som blifvit anfördt af den föregående ärade talaren, skall jag be att få instämma, och jag skall sluta med att helt kort och godt yrka bifall till reservationen i ämnet.

Herr *Lundell* instämde häruti

Herr Johansson i Jönköping: Herr talman, mina herrar! Jag tror mig icke säga för mycket, om jag uttalar den förmodan att de skäl, som här i debatten kunna anföras, icke komma att ha synnerligen stor inverkan på en blifvande votering. Det kan icke nekas, att det finnes vägande skäl på båda sidor, och jag vill ock påstå, att utskottet icke förnekat detta. Jag har själf såsom motionär i ämnet gifvit mitt erkännande åt de andra motionärerna och sagt, att deras syfte är godt, såvidt de nämligen vilja bevara åt Sverige de pengar, som nu gå till utlandet. Men jag delar icke deras mening i fråga om medlen för detta mål, och jag anser, att jag icke på något sätt förgått mig mot dem, då jag uttalat en sådan åsikt. Nu har motionären herr Lyckholm här hållit ett långt föredrag, späckadt med en massa citat ur företedda tidningar. Jag skall icke inlåta mig på en vederläggning af hvad han anför, ty det behöfves alldeles icke. Hvad de först af herr Lyckholm på nytt åberopade uttalandena af landshöfdingämbetena beträffar, så föreligga de ju från både den ena och den andra sidan, och hvar och en kan själf bilda sig ett omdöme, så att det är alldeles öfverflödigt att inlåta sig på någon vidare utläggning af desamma. Hvad åter de många annonserna från utländska tidningar angår, så är det uppenbart, att hela det på förekomsten af dessa annonser byggda resonemanget faller till jorden vid påvisande af det enkla faktum, att vi här i Sverige icke ha något permanent statslotteri, men att man ändå kan äfven i svenska tidningar läsa lotteriannonser, och det i stor omfattning. Under de senare åren, då vi haft af Kungl. Maj:ts medgifna penninglotterier, ha vi snart sagdt i alla tidningar läst dylika annonser, och dock ha vi, som sagdt, icke något permanent statslotteri, utan det är ju det motionärerna här vilja förskaffa oss. Det står sålunda icke i strid mot hvartannat, då å ena sidan vi påstå, att i Frankrike icke finnes något permanent statsgaranteradt penninglotteri, och å andra sidan herr Lyckholm läser upp lotteriannonser ur franska tidningar. Det förhåller sig ju precis på samma sätt här i Sverige. Hade herr Lyckholm däremot kunnat visa, att de franska statsmakterna inrättat något permanent franskt statslotteri, så hade detta varit något att åberopa gentemot utskottet.

Vi ha icke bestridt, att i utländska tidningar lotteriannonser förekomma, men de uppgifter vi lämnat om statslotterier i en del främmande länder torde herr Lyckholm icke kunna vederlägga,

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

så vida icke under den allra senaste tiden beslut om sådana lotteriers inrättande fattats, något som utskottet icke kunnat känna till. Men det må vara nog härom, jag skall icke syssla med dessa detaljer, utan vill skärskåda saken något mera ur principiell synpunkt.

Motionärerna börja med att tala om den exempellösa utmattning af vårt lands tillgångar, som äger rum genom spelet på utländska lotterier, och den enda tanke, som går igenom deras framställning, är den, att vi skola inrätta ett statsgaranteradt lotteri för att sätta en damm för denna guldström utåt. Herr Lyckholm vill icke kännas vid uttrycket statslotteri. Likväl säger han själf i sin motion på sidan 3, att man måste »instämman med Första Kammarens motionärer 1902, då de säga, den tanken, att införandet här i landet af ett allmänt svenskt *statslotteri* omgärdadt af en omsorgsfullt afvägd lagstiftning» — — —. Han instämmer således åtminstone med de motionärer, som yrka på ett sådant statslotteri, och för öfrigt torde skillnaden mellan statslotteri och statsgaranteradt lotteri icke vara så stor. Men låtom oss lämna den saken och återgå till motionärernas tankegång, som är den, att vi, för att hindra pengar att gå ur landet till utländska lotterier, skola inrätta ett svenskt statslotteri, samt att det medför en exempellös utmattning af vår ekonomi att vi spela på utländska lotterier. Denna uppgift bör väl ändå ses i sammanhang med de faktiska förhållandena. Det har af motionärerna själfva uppgifvits, att hela bruttoutgiften till utländska lotterier skulle vara 15 millioner kronor. Denna uppgift är naturligtvis grundad endast på antaganden; man har på somliga håll velat påstå, att summan är större, på andra att den är mindre. Jag förmodar, att motionärerna icke just traktat efter den lägsta siffran, utan att de ha tagit till den så, att de äro säkra på att den räcker till. Herr Warburg har på grund af officiella uppgifter påvisat, att 80 % komma tillbaka i form af vinster; herr Kronlund säger nu visserligen, att det är bara 70 %. Om vi nu också anta, att herr Kronlunds uppgift är den riktiga, så uppgår nettoutgiften till mellan 4 och 5 millioner. Detta beteckna motionärerna såsom en exempellös utmattning af vårt lands ekonomi. Jag skall be att få erinra, att vi enligt senaste officiella statistiken under år 1906 utgåfvo något öfver 29 millioner för kaffe, köpte för mellan 7 och 8 millioner tobak och offrade till utlandet mellan 7 och 8 millioner för viner och dylika drycker, sålunda tillsammans för endast dessa tre artiklar öfver 43 millioner kronor. Det är mycket beklagligt, att stora summor utgifvas för utländska lottsedlar; men kan det inför dessa siffror, som jag tillåtit mig anföra, anses befogadt att tala om att just utgifterna för lottsedlar innebära en exempellös utmattning af våra tillgångar? Äro motionärerna verkligen så angelägna om förbättrandet af vår

handelsbalans, så synes det mig, att de bort rikta sina ansträngningar icke blott på lotterierna utan äfven åt andra håll.

Vidare har det sagts, att man kan inrätta ett statslotteri på försök, såsom herr Sandin uttryckte sig. Befinnes det icke göra afsedd verkan, kan man ju afskaffa det igen. Detta torde emellertid vara lättare sagt än gjordt. Man vill vidare göra troligt, att, om vi få ett svenskt lotteri, spelandet på de utländska skall upphöra. Det är emellertid uppenbart, att detta är blott ett antagande, för hvilket icke finnes någon verklig grund. Jag ber att få taga fasta på hvad motionären herr Lyckholm just nyss uppgaf. Han talade om att man i Preussen har statslotteri och har förbud mot spel på utländska lotterier också, men ändå, sade han, spela preussarne på utländska lotterier. Jag ber att särskildt få påpeka detta motionärens yttrande och ställa det i samband med hans motion, däri han uttalar, att, om vi i Sverige få ett eget statslotteri, spelandet i utländska lotterier skulle upphöra. Hur kan herr Lyckholm tro detta, då han själf erkänner, att man i Preussen spelar på utländska lotterier, fastän man har både eget statslotteri och förbud mot spel på utländska? För min del är jag öfvertygad, att, äfven om vi inrätta ett svenskt statslotteri, det svenska spelandet på utländska lotterier kommer att fortsättas. Måhända fortsättes det icke i alldeles samma omfattning — det vill jag icke påstå — men minskningen kan i hvarje fall icke uppväga den oerhördt tilltagande spellusta, som inrättandet af ett svenskt statslotteri säkerligen skulle medföra. Vi hafva ju också en annan erfarenhet, som vi här böra taga lärdom af. Vi hafva, såsom motionärerna själfva påpeka, här i Sverige under några år haft inhemska penninglotterier till ett sammanlagdt belopp af 44,000,000 kronor. Om nu ett svenskt statslotteri skulle kunna förmå svenskarne att upphöra med att spela å utländska lotterier, så skulle väl, under den tid vi inom landet spelat bort dessa 44,000,000 kronor, spelet å utländska lotterier åtminstone hafva minskats. Finnes det några tecken, som tyda därpå? Om jag bedömer ställningen rätt, så är det i stället just dessa inhemska lotterier, som hafva kommit spellusten här i landet att växa till sin nuvarande höjd. Då vi här i landet började att inrätta sådana lotterier, gick det knappt att afyttra lotterna, och nu säljas de halfårsvis i förväg och till förhöjda pris. Hvad visar detta, mina herrar? Jo, att ju mer man genom lotteriers inrättande ökar möjligheten att spela, desto mer växer spellusten. Det är efter min mening oemotsägligt, att, om vi gå fram på den vägen och gifva spellusten näring genom att inrätta inhemska lotterier och särskildt genom att anordna ett svenskt statslotteri, den enda påtagliga följden blir den, att spellusten här i landet växer. Svenskarne komma naturligtvis att anlita det inhemska lotteriet, men de komma också att fortsätta att spela på de utländska lotterierna.

*Angående
penning-
lotterier.*
(Forts.)

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

Herr Lyckholm har gifvit oss ett eklatant exempel äfven härpå, ty han har ur tyska källor anført, huru inom Tyskland lotteribeloppens siffror vuxit med millioner, huru de fördubblats på några få år. Vi hafva icke den ringaste anledning att tro, att det icke skulle gå precis på samma sätt här. Spellusten skulle ökas. Är det verkligen detta, som vi skola eftertrakta, som vi genom statsåtgärder skola söka ernå?

Herr Sandin har mot mitt förslag om åtgärder mot spelandet å lotterier öfver hufvud anført, att jag icke har angifvit, hvar de åtgärder, som jag föreslagit, blifvit försökta, och han uttryckte sig så, som om han trodde, att mina uppgifter därför icke heller vore att lita på. Jag skall be att få erinra herr Sandin, att jag har hämtat dessa uppgifter ur vårt eget kungliga kommerskollegii skrifvelse, som varit tillgänglig i utskottet, och där kunna de intresserade taga reda på dem.

Jag måste se denna sak så, att det visserligen är mycket beklagligt, att penningar gå från Sverige till utlandet. Men det är att börja i orätt ända, om man vill söka bot för detta onda genom att inrätta ett svenskt statslotteri. Åtminstone borde vi först försöka de andra medlen, och åtskilliga sådana medel har jag tillåtit mig föreslå, just medel, som blifvit försökta i andra länder.

Herr Sandin riktade en skarp förebråelse mot mig, därför att jag tillåtit mig att bland andra medel, som kunde komma under öfvervägande, föreslå äfven förbud mot postbefordran af bref, innehållande lottsedar eller lotteriprospekt. Äfven detta förslag är hämtadt ur kommerskollegii skrifvelse, och jag har sålunda icke sagt mer än kommerskollegium. Men herr Sandin gör sig enligt min mening skyldig till något, som jag icke vill nämna vid dess rätta namn, då han tillvitar mig, att jag velat inrätta något svart kabinet eller dylikt. Här har visats både af den föregående talaren och af kommerskollegium, att den föreslagna åtgärden kan genomföras utan kränkande af breffhemligheten. Det bästa beviset härpå lär väl vara, att generaldirektören i kommerskollegium själf sändt upp fyra ööppnade bref till Kungl. Maj:t med den förklaringen, att de helt säkert innehålla lotteriprospekt, hvilket också var riktigt. Jag ber alltså att få tillbakavisa den tillvitelse, som herr Sandin härutinnan riktat mot mig.

Såväl reservanterna i utskottet som motionärerna hafva tillvitat lotteriernas motståndare att de bygga sin bevisföring på det antagandet, att det skulle vara omoraliskt att spela på lotteri. Jag ber att få konstatera, att utskottet icke har använt en sådan bevisföring, och jag har såsom motionär icke heller gjort det, utan jag har i min motion sagt, att jag lämnar den moraliska synpunkten å sido. Huru kan man då komma och påstå, att vårt enda skäl är, att somliga skulle anse lotterispel omoraliskt?

Vi hafva icke häfdat denna ståndpunkt vare sig i utskottsutlåtandet eller i motionen. Tillvitelsen mot oss är således i detta stycke obefogad. Men i likhet med professor Warburg måste jag säga, att för mig personligen äfven denna synpunkt dock spelar en viss roll, ehuru jag icke i motionen åberopat den, och liksom herr Warburg dristar jag i detta afseende hänvisa till framstående morallärare, som hafva uttalat den uppfattningen, att lotterispel dock icke kan anses såsom något ur etisk synpunkt tillrädligt. Jag ber särskildt, äfven jag, att få erinra om de ganska skarpa ord, som den framstående teologen Martensen har yttrat om statens hägnande om lotteriffärer, hvilket han finner absolut förkastligt.

Jag skall icke inlåta mig på någon vidare argumentering, då, såsom jag nyss sagt, här nog icke så mycket kommer an på skäl.

Jag vill sluta med att påpeka, att, då här i Sverige år 1772 infördes ett statslotteri, detta skedde med den tillkännagifna afsikten att hindra spel å utländska lotterier — således precis som nu. Men icke dess mindre afskaffade svenskarne statslotteriet ungefär ett halft sekel senare, och herr Warburg har nyss påpekat, att detta skedde under en allmän tillslutning från allmogen i landet, som fullständigt hade tröttnat på denna inrättning. Nu stå vi i begrepp att gå precis samma väg. Jag ber att få uttala den öfvertygelsen, att om den svenska Riksdagen nu besluter inrättandet af ett statslotteri, skola våra efterkommande betrakta detta med samma känsla, som svenskarna hyste i fråga om lotterispelet på 1830- och 1840-talen, då de voro mycket angelägna att blifva af med sitt då befintliga statslotteri. Jag vill icke vara med om en åtgärd, för hvilken vi skulle behöfva blygas inför kommande generationer och som, därom är jag viss, skall kosta dem mycket arbete att åter få upphäfd.

Därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Asker: Herr talman, mina herrar! Den fråga, som nu föreligger till afgörande, har så många gånger varit föremål för Riksdagens behandling, att en ytterligare debatt i detta ämne skulle kunna synas öfverflödig, men då Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 1 i sitt nu afgifna utlåtande icke synes mig hafva bedömt frågan med den praktiska blick, som dess innebörd kräfver, utan snarare, som man säger, »slagit öfver» i förbudsgarantier för att binda handlingsfriheten hos individerna, har jag ansett mig böra yttra några ord till frågans rätta belysning, och som jag vill hoppas till dess naturliga lösning.

Vid granskningen af de skäl, som anförts emot inrättande af ett statslotteri inom vårt eget land, synes mig det hufvudsakligaste skälet för Riksdagens motstånd hafva varit känslan af att det

*Angående
penning-
lotterier.*
(Forts).

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

icke skulle vara staten *värdigt* att uppmuntra spellusten hos landets befolkning; och det har blifvit så att säga en yttring af stolthet hos landets representanter att fastslå, att Sverige icke *behöfver* anlita utvägen af ett statslotteri för vare sig det ena eller andra ändamålet. Om man nu emellertid tänker på, huru många millioner kronor denna skuggrädsla för ett statslotteri kostat landet, kan man med skäl fråga sig, huru länge detta förlustbringande missförhållande skall bestå.

Då utskottet såsom stöd för sitt afstyrkande af herr Lyckholms m. fl. motion åberopat och delvis refererat, bl. a., länsstyrelsens i Hallands län utlåtande i denna fråga till stöd för majoritetens inom utskottet mening, har jag ansett mig böra tillkännagifva, att jag icke varit med om detta utlåtande af skäl, att jag, då det afgafs, var vid riksdagen, men att, om jag deltagit i ärendets pröfning, jag obetingadt hållit på det uttalande, som af länsstyrelsen gjorts, »att det icke torde lida något tvifvel, att en ganska verksam åtgärd för motarbetande af de utländska penninglotteriernas menliga inflytande i Sverige vore inrättandet af ett svenskt statslotteri»; och jag kan icke finna, att detta uttalande, såsom utskottet förmenar, i någon mån förringas däraf, att landshöfdingeämbetet i sammanhang därmed ingått på ett bedömande af de delade meningarna om lämpligheten af ett sådant lotteri.

För mig står det emellertid klart, att, så länge landets innevånare se, att penninglotterier inom grannländerna Tyskland och Danmark tolereras och verka under statsmakternas hägn, det icke går att öfvertyga vårt folk, att det ligger något förkastligt i ett statslotteri, allraminst när det tjänar till gagn för verkligt godsnyften och då det uppmuntrats under den allra senaste tiden att deltaga i ett penninglotteri till förmån för en ny dramatisk teater i hufvudstaden. Att en revision af nu gällande lagstiftning i ämnet är af behovet påkallad, skall jag villigt medgifva; men då utskottet i slutet af sin motivering förklarar sig vilja betona, att bestämmelserna rörande lotterier helst borde få *lags* karaktär eller att åtminstone undantag från förbudet mot penninglotterier icke borde få beviljas utan Riksdagens hörande i hvarje särskildt fall, måste jag säga, att denna utväg vore att göra den sista villan värre än den första, särskildt därför, att lokalintressena i dylika frågor alltför mycket skulle spela in, för att de skulle kunna få det opartiska bedömande inom Riksdagen, som de ovedersägligen fordra. Och hvad slutligen beträffar utskottets hemställan om förslag till åtgärder, genom hvilka, utan inrättande af ett svenskt statslotteri, det i Sverige förekommande spelandet å utländska lotterier må kunna förhindras eller i möjligaste mån inskränkas, så har jag svårt att tänka mig, med all respekt för kungl. kommerskollegium, att Kungl. Maj:t skulle vilja föreslå sådana åtgärder, som motionären på jönköpingsbanken ifrågasatt,

helst dylik tvångslagstiftning uppenbarligen skulle strida emot den handlingsfrihet, medborgare i ett fritt land hafva rätt att behålla oförkränkt, samt i allt fall aldrig kunna göras effektiv.

Slutligen anser jag mig böra meddela, att Första Kammarens första tillfälliga utskott afgifvit utlåtande öfver en inom nämnda kammare i samma ämne väckt motion af herr K. Bergendahl m. fl. I detta utlåtande framhåller utskottet, att 15,000,000 kronor om året approximativt beräknas gå till utlandet, hvarpå utskottet tillägger:

»Den nämnda summan förefaller svindlande hög och den tål måhända vid en afsevärd reducering, men äfven om så skulle vara, har man svårt att frigöra sig från den uppfattningen, att det sker en åderlåtning af svenskt penningväsende, som är så afmattande, att den allvarligt manar till ett gif akt.»

Utskottet fortsätter därefter:

»Utskottet har, fastän det i princip icke gillar lotterispel, funnit, att mycket starka skäl tala för att genom ett väl kontrolleradt statslotteri söka aflägsna de mest framträdande olägenheterna af lotterispel såsom det nu pågår. Härvid har utskottet icke kunnat undgå att påverkas af det förhållande, att spellusten gifvits en kraftig uppmuntran af de penninglotterier för olika ändamål — utställningar och teatrar m. m. — hvilka Kungl. Maj:t medgifvit och som pågått i nästan oafbruten följd under de senaste decennierna.

Vidare betonar utskottet, »att ett statslotteri icke bör bedrivas på så sätt, att allmänheten genom särskilda åtgärder uppmuntras eller lockas till spel. Däremot böra lämpliga anordningar träffas för att de spellystne på ett bekvämt och säkert sätt må kunna förvärfva de lotter, de åstunda, utan att behöfva använda mellanhänder och blifva utsatta för prejerier från dessas sida. Erfarenheterna från lotteriförsäljningarna för de senaste lotterierna äro i det afseendet icke de bästa, men de kunna tjäna till ledning vid införande af ett mera nöjaktigt tillvägagångssätt.»

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, hemställer utskottet, »att i anledning af herr K. Bergendahls med fleres motion Första Kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, det täcktes Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, om och under hvilka villkor ett under statens vård stående penninglotteri må här i riket inrättas, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en sådan pröfning kan föränleda.»

Det är, herr talman, med anledning af hvad jag sålunda anfört, som jag ber att få yrka afslag å Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande i denna fråga och bifall till den af herr Sandin m. fl. afgifna reservationen.

Häruti instämde herr *Ahlstrand*.

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

Herr Lindberg: Herr talman, mina herrar! När jag för en lång stund sedan hörde den ärade utskottsordföranden i ett understundom ganska högtflygande anförande försvara utskottets betänkande, kunde jag icke underlåta att tänka på sanningen af den ofta hörda satsen, att lotteri är den fattiges poesi, d. v. s., när man lider brist på reella skäl, så tillgriper man de poetiska.

Herr Warburg yttrade sin förvåning öfver att socialdemokrater kunde hafva undertecknat den ifrågavarande motionen. Ja, jag skall säga, att-det är mycket här i världen, som man kan förvåna sig öfver. Anledningen till att jag undertecknat motionen är nu icke den, att lotterifrågans afgörande för mig är en lifssak. Jag håller fullkomligt med den ärade motionären på jönköpingsbänken i hvad han skrivit i motiveringen till sin motion, då han säger, att samhället fastmer bör sträfva till att de ekonomiska tillgångarna fördelas så litet ojämnt som möjligt bland samhällets medlemmar. Ja, mina herrar, detta är en sats, som vi socialdemokrater hafva predikat ganska länge och fortfarande häfda. Men när *vi* säga det, är det ingen, som vill höra på det örat.

Man är i allmänhet benägen att tala vidt och bredt om moralen i den här föreliggande frågan. Jag skall be er, mina herrar, att icke tala alltför högt om den saken. Vi lefva i ett samhälle, som dagligen ter sig som ett lotteri, där vinster och förluster äro betydligt större än de skulle blifva i det lotteri, hvarom nu är fråga. Vinsterna och förlusterna utgöras i många fall af människolif och människolycka, och det skulle vara mig en synnerlig tillfredsställelse, om man kunde vara i stånd att konstatera en lika så stor indignation i *den* lotterifrågan som i den här föreliggande.

Hvad som föranledt mig att underteckna den föreliggande motionen och öfver hufvud taget intressera mig för lotterifrågan är den dagliga erfarenhet, som vi sydsvenskar hafva, utaf hvilken stor utbredning spel å utländska lotterier vunnit hos oss i södra delen af Sverige. Man behöfver endast företaga en ångbåtsresa mellan Malmö och Köpenhamn någon af de dagar, då lottsedlarna till det danska klasslotteriet skola omsättas, och man skall icke hafva suttit på båten länge, förrän man är i tillfälle att konstatera, att största delen af passagerarna bestå af lotterikolektörer, som resa öfver till Köpenhamn för att omsätta danska lottsedlar. Det är minsann icke småsummor, som dessa män och kvinnor hafva med sig från Sverige till Danmark.

När man säger åt någon, som spelar på lotteri där nere: hvarför är du så dum, att du kastar bort dina penningar på en så osäker affär som utländskt lotterispel? så svarar han i allmänhet: jag har lust att spela, och när jag icke har någon möjlighet att i Sverige tillfredsställa min spellust, är jag tvungen att gå till utlandet. Jag tycker icke, att det är så synnerligen stor utgift, jag kostar på mig, och när jag därför tycker att det

är intressant och har förhoppning att vinna, spelar jag på det utländska lotteriet.

*Angående
penning-
lotterier.*
(Forts.)

Det är tyvärr icke endast till inköp af lottsedlar, som de svenska penningarna gå till Köpenhamn. Tack vare ett förnuftigt tullsystem och en förnuftig affärsledning kan den danske affärs-
mannen i många afseenden vara i tillfälle att bjuda sina kunder afsevärda fördelar framför den svenske. Kommer man in i en affär i Köpenhamn och t. ex. sticker fram en af den svenska riksbankens sedlar skämtsamt frågar, om de där taga emot sådana penningar, så svarar den danske affärsmannen med sitt mest gemytliga leende: Ja, för all del, ni skall icke genera eder, den sortens penningar äro vi mycket vana vid här på stället. Det är tyvärr förhållandet, att en stor mängd svenskar göra sina uppköp af förnödenheter i Köpenhamn. Det är många svenskar med fyllda plånböcker, som resa öfver till Danmark för att om-sätta lottsedlar, för att göra uppköp af förnödenheter och för att tillfredsställa sitt behof af förnöjelser — det är, som bekant, icke förbjudet att roa sig i detta land. När de komma tillbaka till Sverige, äro deras plånböcker betydligt tunnare än vid utresan till Sverige. Men om de danska bröderna på andra sidan Sundet någon gång komma på en kontravisit till Sverige, händer det ganska ofta, att de taga matsäck med sig hemifrån för att slippa köpa den dyra maten i Sverige. Jag tycker, att de göra full-komligt rätt däri. De äro praktiskt folk.

Det var nere i Skåne många, som för någon tid sedan hyste den förhoppningen, att ett teaterlotteri skulle komma till stånd i Malmö, och det var nog icke utan, att det var många, som trodde, att, om ett sådant lotteri komme till stånd, det skulle vara möj-
ligt få en del af dem, som spela på det danska klasslotteriet, att upphöra därmed och i stället sätta in sina penningar i det svenska lotteriföretaget. Kungl. Maj:t var emellertid af en annan mening. Kungl. Maj:t hyste antagligen betänkligheter mot att låta oss före-
taga ett så farligt experiment så långt från Sveriges verkliga kulturcentrum. Kungl. Maj:t afslog därför denna begäran. Jag tror för min del, att detta icke var välbetänkt, och vill på det lifligaste beklaga, att så skedde.

Ja, herr talman, då det sagts så mycket i denna fråga, skall jag icke uppehålla tiden längre, utan nöja mig med att förklara, att jag kommer att gifva min röst åt reservationen.

Herr Wijk: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke i denna fråga anföra några moraliska skäl. Det förefaller ju näm-
ligen, som om moralen i dag stode i så låg kurs i kammaren, att man nästan skadar en sak genom att till förmån för den-
samma anföra några moraliska argument. Jag skall taga upp några andra synpunkter i stället.

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

Jag vill då först säga, att jag icke kan finna annat, än att de herrar, som undertecknat motionen och nu yrka på bifall till reservationen, hafva en ställning, som jag tror de skola finna ganska svår att försvara. Om man nämligen genomläser motionen, skall man finna, att det enda motiv, som där anföres för införande af statslotteri i Sverige, är, att man hoppas och tror, att man därmed skall kunna hindra spel på utländska lotterier. Några sympatier i och för sig för ett statslotteri i Sverige framkomma ingenstädes i motionen. Men när herr Johansson i Jönköping nu kommer med en motion och där hemställer, att man skall försöka vidtaga åtgärder, som utan att införa statslotteri i Sverige skulle i ganska hög grad kunna bidraga till att minska spel på utländska lotterier, då säga dessa herrar: nej, det vilja vi icke ha. Man kan då knappt undgå den misstanken, att dessa herrar motionärer i själfva verket hafva ganska stora sympatier för statslotteriet såsom sådant, oafsedt den verkan det i öfrigt kan hafva beträffande spel på utländska lotterier.

Reservanterna anföra gentemot detta förslag, som framstälts af herr Johansson i Jönköping, att dessa helt säkert icke skulle leda till någonting. Detta är icke annat än ett tomt påstående, och jag tror, att det är ganska obefogadt. En del af de åtgärder, som han föreslår, tillämpas nämligen i åtskilliga utländska stater, där man vill skydda sig mot spel på utländska lotterier. Det har redan framhållits, att i Preussen den, som befinnes innehafva en lott till ett utländskt lotteri, dömes till böter intill 600 mark, och att den vinst, som eventuellt utfaller, blir konfiskerad. På samma sätt är spel på utländska lotterier belagdt med straff — böter — i Sachsen, Sachsen-Koburg-Gotha, Braunschweig och Österrike. I dessa länder synes man alltså mena, att med dessa medel åtskilligt står att vinna, och jag kan icke finna annat än att de herrar, som icke sympatisera med statslotteriet såsom sådant, knappast kunna undgå att först vilja försöka de i utlandet pröfvade åtgärderna, innan de tillgripa statslotteri såsom medel att hindra spel på utländska lotterier.

För min del ställer jag mig alldeles afgjordt på denna ståndpunkt, så mycket mera som jag är fullkomligt öfvertygad att införandet af ett svenskt statslotteri utan sådana åtgärder, som här föreslås, icke skulle i afsevärd mån minska spelet på utländska lotterier. Här har redan framhållits ett bevis för denna sak, hvilket jag anser vara ganska öfvertygande. Det är ju nämligen så, att medan man här i Sverige har inrättat inhemska lotterier till ett belopp af 40 millioner kronor, har enligt uppgifter, som förekomma i motionen och som, fastän obevisade, dock äro sannolika, under samma tid spelet på det danska klasslotteriet oafbrutet ökats. Om man nu ändrar namnet på dessa svenska lotterier och i stället för licenslotteri kallar dem för statslotteri, lärer väl

detta icke utöfva något inflytande, utan kommer väl spelet på det danska lotteriet att fortgå likaväl som hittills.

Då jag således håller före, att införandet af ett svenskt statslotteri dels vore en olycka i och för sig, därigenom att det skulle sprida spelandet till många trakter af landet, där det nu icke förekommer, och dels icke skulle bota de olägenheter, som man vill råda bot på, så kan jag icke intaga någon annan ståndpunkt än den, att jag vill pröfva de af herr Johansson i Jönköping föreslagna åtgärderna — en del af dem åtminstone, om icke alla — innan jag vill höra talas om att af den anledning, att det spelas på utländska lotterier, införa ett statslotteri i Sverige.

*Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)*

Nu är det emellertid så, att sympatierna för ett statslotteri hvila icke enbart på denna önskan att därigenom hindra spelande på utländska lotterier, utan de ha också en annan grund, och den grunden är, att sedan många år tillbaka här i Sverige af regeringen lämnats tillstånd till en hel mängd svenska lotterier för vissa bestämda ändamål. Många personer i Sverige resonera då på det sättet, att eftersom dylika lotterier förefinnas, tyckes det, som om man icke skulle kunna undgå lotterier i Sverige. Om man således skall ha lotterier, bör man åtminstone ha sådana för ändamål, som alla kunna gilla och anse nyttiga. Och då landsbygdens befolkning icke hyser några stora sympatier för lotterier, som inrättas för byggande af teatrar och dylikt i Stockholm, resonerar man som så: låt oss i stället inrätta ett svenskt statslotteri, som tjänar vissa för hela landet behjärtansvärda ändamål, såsom åtgärder mot tuberkulos, åtgärder för egna hems bildande o. d.

En föregående talare på norrlandsbänken har framhållit den synpunkten, att det här skulle gälla ett val mellan de nuvarande lotterierna och ett statslotteri, och då ställde han sig på alternativet statslotteri. Men är det verkligen på detta sätt? Jag kan icke finna, att så är. De nuvarande lotterierna äro nämligen af den art och medgifvandet af dem har skett på sådant sätt, att Riksdagen, om den vill besvåra sig med en sådan åtgärd, när som helst skulle kunna besluta, att dylika lotterier icke framdeles skulle få äga rum. Om således Riksdagen är emot lotterier inom landet, är det blott denna enkla åtgärd, som behöfver vidtagas, och om den icke vidtages, kan man icke med fog påstå, att lotterierna i landet äro något oundvikligt, som måste fortfares. Men äfven om man anser, att lotterier fortfarande komma att finnas i landet, och man med den ärade talare på norrlandsbänken, som jag nyss citerade, ställer frågan så: statslotteri eller dessa enskilda lotterier? är det min bestämda mening, att för hvilka ändamål än dessa senare lotterier äro afsedda, borde man hellre välja alternativet enskilda lotterier än inrätta ett permanent statslotteri. Dessa enskilda lotterier *kunna* nämligen, såsom jag framhållit,

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

när som helst utan vidare förbjudas — d. v. s. de, som nu pågå, måste naturligtvis fortsätta till slut — men medgifvande af nya kan förbjudas.

Men antag, att vi införa ett statslotteri; då säger herr Sandin, att ifall det visar sig ineffektivt, så är det icke värre än att man kan upphöra därmed. Det är lätt att säga, mina herrar, men jag tror icke, att det i verkligheten ställer sig så. Detta permanenta statslotteri har på sätt och vis karaktären af en tull på utländska lotterier, och jag är öfvertygad om att det kommer att ställa sig med denna tull precis på samma sätt som i fråga om öfriga tullar: det är lätt att införa dem, men mycket svårt att afskaffa dem, därför att såväl den enskilde som staten har intresse af deras bibehållande. Och båda dessa omständigheter komma nog att spela in vid införandet af ett statslotteri, hvilka ändamål man än därmed afser. Det lönar sig nämligen icke att säga, att staten icke kommer att skörda någon direkt vinst af ett dylikt statslotteri. Vinsten därå skulle visserligen lämnas till ändamål, hvartill eljest anslag icke utgår af statsmedel, men låt oss tänka, huru det i verkligheten kommer att ställa sig. Antag, att vi införa ett statslotteri och låta vinsten af detsamma t. ex. gå till tuberkulosvården, eller egnahemsrörelsen, eller liknande företag, som här äro ifrågasatta. Nåväl, dessa ha ofantligt stort behof af anslag. Både på den grunden och af helt naturliga skäl kommer statslotteriet, hvars vinst skulle gå till dylika ändamål, att utvidgas år från år och taga allt större och större proportioner. Till slut komme att från statslotteriet till dessa ändamål utgå anslag af betydliga belopp. Om då herr Sandin eller någon annan skulle vilja, att man upphäfde detta statslotteri, huru komme då saken att ställa sig? Skall man låta hela den rörelse, som understödjes genom statslotteriet, förfalla genom att taga ifrån dem de inkomster den har af statslotterierna? Det vill säkerligen ingen göra. Skall staten i stället genom beskattning taga ut medel för att hålla rörelsen i gång? Naturligtvis kommer ingen att yrka på detta. Lotteriet blir sålunda fastlåst genom de ändamål, för hvilka det är afsedt.

Jag tror således, herr talman, att det vore att bota ett ondt med något, som är sjufaldt värre, att nu införa ett statslotteri, och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta yttrande instämde herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Leksell*, *Branting*, *Larsson* i Lund, *Blomberg*, *Nilson* i Örebro, *Beckman* i Djursholm, *Petrén*, *Larsson* i Göteborg, *Persson* i Borrby, *Broomé* i Bärslöf, *Larsson* i Klagstorp, *Lindh* i Gäfle, *Olsson* i Älfaldsåsen, *Carlsson* i Malmberget, *Lundström* och *Eriksson* i Rödsta.

Herr Kjellén: Herr talman! Utskottets ärade vice ordförande yttrade i sitt långa och ordrika anförande, att han hade »den allra största respekt för motionärerna». Jag skall be att inledningsvis, herr talman, få fästa uppmärksamheten på ett egendomligt uttryck, som denna stora respekt har tagit sig redan i själfva kompositionen af detta utskottsbetänkande. Våra utskottsbetänkanden bruka ju så affattas, att man först framställer motionärens mening, därefter utskottets kritik och så utskottets egen åsikt. I framställningen af motionärens mening kan man antingen anföra motionen in extenso eller göra referat af densamma. I det betänkande, som omedelbart föregick detta — det handlade om arbetslöshetsförsäkring —, hade nu ifrågavarande utskott valt metoden att anföra motionens ord in extenso. I det utlåtande från samma utskott, som kommer efter det nu föreliggande och står sist på denna dags föredragningslista, har utskottet valt samma metod. Emellan dessa båda expeditioner ligger nu det betänkande, som vi ha före oss, och visar sig innehålla ett starkt sammandraget referat af vederbörande motioner; och faller det i ögonen, att utskottet ansett sig förhindradt att nu meddela en motion på 4 sidor oakortad, då det närmast förut funnit sig oförhindradt att i sitt betänkande intaga en motion på 20 sidor i dess helhet. Detta är emellertid icke det märkligaste. Det märkligaste är, att utskottet i de luckor, som uppstått genom förkortning af motionen, funnit lämpligt att införa anmärkningar af egen fatatur och af förklenande innehåll. På sidan 2 i betänkandet finner man, efter en framställning af motionärernas mening, en parentes, där deras uppgift om utgifterna på utländska lotterispel försvagas genom anmärkningen, att uttalandena förekommit i en tidning och ej i någon ämbetsskrifvelse. På sid. 3, där förre generalkonsuln Berencreutz omnämnes, inskjuter utskottet genast den anmärkningen, att han för öfrigt framträdtt såsom motståndare till penninglotterier. I samma stycke finnes en hänvisning till motionärernas utdrag ur länsstyrelsernas utlåtande, och i referatet däraf anmärker utskottet redan nu, att denna uppgift icke skulle vara riktig. Huru det verkligen förhåller sig med den saken, har här redan belysts. Men jag tycker, att själfva denna metod att inskjuta utskottets egna meningar redan i referatet af motionen är anmärkningsvärd. Det plågar karakterisera en ordentlig diskussion, att man tiger, då den andre talar, och låter honom i ett sammanhang, utan afbrott, i lugn och ro utveckla sin talan. Likaså synes en motionär eller 57 motionärer ha rätt att få sin argumentering, om den nu skall styckas, dock ograverad inför kammraen, såsom de tänkt sig den och utan mer eller mindre missvisande kommentarier, ägnade att från första början betaga framställningen något af dess värde. Utskottet har ju sin talan efteråt; då har det tillfälle att säga hvad det kan och vill; men det bör icke falla motionären i talet.

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

Det motsatta förfaringssätt, som detta utskott härvidlag iakttagit, står, såvidt jag känner, utan motstycke äfven i utskottets egen praktik, och det kan icke annorlunda karakteriseras än med utskottets egna ord på sid. 11 såsom »hindrigtsagdt, något oegentligt».

Hvad själfva saken angår, skall jag icke fästa mig vid mer än en sida af den, därför att det synes mig, som om denna sida icke kommit till sin rätt. Utskottets hufvudskäl, som också spelat en viktig roll i debatten, och som utan tvifvel förtjänar att allvarligt reflektera på, är det, att upprättandet af ett inhemskt penninglotteri skulle uppmuntra spellusten och därigenom i betänklighetsgrad stegra de farligheter, som man förknippat med denna sak. Här om yttrar utskottets ärade ordinarie ordförande i sin motion, som är citerad å sid. 5 i utskottets betänkande: »Det svenska lotteriet skulle uppamma spellusten äfven i trakter af landet, där en sådan ännu icke i större utsträckning gifvit sig till känna. Man skulle framdeles komma att i hela landet bli lika ifrig att spela å lotteri».

Denna förutsägelse förstärkes i 1906 års utskottsbetänkande därhän, att ett inhemskt penninglotteri skulle »uppamma nya spelare snart sagdt i hvarje vrå och utbreda spelsjukan i allt vidare kretsar»; och den har i årets utskottsbetänkande svällt ut till nästan hiskliga proportioner, då det heter: att man skulle »öppna slussarna på vid gavel för lotterispellustan och låta denna farsot bryta ut öfver län, som, enligt motionärernas egen utsago, ej däraf äro berörda», att man skulle »uppamma ett spelraseri på håll, där ännu icke denna osunda rörelse gripit omkring sig» o. s. v. Man hade väntat sig, att bakom så starka påståenden skulle ligga någon närmare motivering, men däraf synes icke en skymt i utskottsbetänkandet. Saken är för utskottet ett fullkomligt axiom, som icke behöfver bevisas. Tillfället gör tjuften — detta är för utskottet den enda och hela sanningen.

Ser man emellertid på den utredning utskottet själf tannat åvägbringa med ledning af landshöfdingarnas berättelser, vill det dock synas, som om man haft anledning att vara något mera försiktig. Det visar sig, att redan inom de distrikt, som ligga så att säga närmast inom skothåll för nu bestående tillfällen, spellusten är »ganska ojämnt fördelad». Det visar sig också, att denna ojämma fördelning i viss mån sammanfaller med fördelningen mellan landsbygd och stad. Jönköpings länsstyrelse anmärker direkt, att man spelar obetydligt på landet, men däremot mera i städer, köpingar och större samhällen; och detsamma synes framgå af de andra uppgifterna. Redan detta antyder, att här spela djupare orsaker än blotta tillfället in, och jag skall nu försöka att framhålla en sådan.

Vi ha i år fått en lika omfattande som intressant och ur vissa synpunkter lärorik framställning af arbetareklassens allmänna förhållanden i industrialismens tidevarf, nämligen i den

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

socialdemokratiska motion som siktar på en maximalarbetsdag. Där finnes ett kapitel, som är ägnadt att väcka allvarlig eftertanke. Det handlar om huru industriarbetet blir mer och mer automatiskt, mer och mer själlöst och huru arbetarens lif därigenom blir mer och mer tungt och enformigt, så att man rent af kan kalla honom — det står så i motionen — ett »arbetsdjur». Säkerligen får man göra afdrag på denna mörka skildring, men utan tvifvel finnes det en kärna af sanning däri. Det moderna, automatiska, forcerade, maskinmässiga arbetet är sannerligen icke af natur att göra tillvaron rik på glädje, och sträcker det sig långt utöfver dygnet, blir arbetarens hela lif ganska enformigt och grått. Kan man då egentligen undra på, om personer i deras ställning bli benägna att gripa efter något medel, som synes dem ägnadt att sätta färg på tillvaron, ge ett incitament åt lifvet, en stegring åt lifslusten, och hvad kan synas mera ägnadt härtill än att äga något att vänta på, något att längta efter? Kan man verkligen, såsom utskottets vice ordförande i detta sammanhang gör, jämföra detta med spelet i Monte Carlo? Ser man då icke, att här föreligger icke så mycket ett försök att sätta ett plus till den normala liffslyckan som fastmera ett försök att fylla ett tomrum i tillvaron — allt gifvetvis från vederbörandes egen synpunkt sedt? Men när det sålunda spelas på lotteri inom de breda lagren, så är drifkraften kanske icke så mycket kärleken till penningen som just begäret efter en stegring, som bär öfver hvardagens gråa enformighet. Att vi icke misstaga oss om arbetarnes uppfattning på denna punkt, torde framgå af denna utredning, som visar, att spelbegäret faktiskt är mera utveckladt i i industrisambhällen än på landsbygden.

Jag säger nu detta, mina herrar, icke för att *försvara*, utan för att *förklara*. Jag hör icke till dem, som anse, att förstå är detsamma som att förlåta; men jag tror, att man bör förstå, innan man drar slutsatser och dömer. Söker man sålunda förstå denna sak, så skall man säkerligen finna, att vi icke ha att göra bara med den allmänna mänskliga syndfullheten, eller det specifikt svenska lättsinnet, eller enskilda personers bristande motståndskraft i frestelsens stund, utan att saken i viss mån har samband med själfva den liffsform, som aftecknar sig i skuggan af den moderna industrialismen. Men om det nu förhåller sig så, om det alltså icke bara är tillfället som gör spelaren utan djupa sociala och psykologiska faktorer därjämte — då blir den rätta synen på saken icke alldeles densamma som utskottets. Då behöfver man icke frukta en så allmän öfversvämning af lottsedlar bara därför att det öppnas nya tillfällen att spela. Man inser, att äfven därefter skulle speciella orsaker göra sig gällande vid sidan af de allmänna. Landsbygden komme nog att allt fortfarande bli mera »immun», medan det ju icke kan förnekas, att någon stegring kunde inträda i industrisambhällena.

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

Men af den nu framhållna synpunkten följer äfven en annan sak. Om det är så, att sociala och psykologiska faktorer göra sig på djupet gällande i föreliggande problem, då blir det ännu mera utsiktslöst att slå in på den förbudspolitik, som utskottet och flere talare här rekommenderat. Den är för öfrigt tillräckligt karakteriserad ur praktisk synpunkt af reservanterna. Den lärer icke göra mera nytta än den diplomatiska väg, som utskottet också velat slå in på, och som hufvudmotionären här nu belyst. Jag skulle just vilja se utskottets herrar diplomater verksamma i Köpenhamn för att inblanda sig i danska statens angelägenheter och försöka förmå vederbörande att strypa denna goda svenska mjölkko! I så fall böra de åtminstone icke, såsom nyss, jämföra det danska klasslotteriet med spelhelvetet i Monte Carlo — det torde icke vara en rätt diplomatisk väg!

Funnes det den allra ringaste utsikt till att en förbudslagstiftning på detta område kunde bli effektiv, skulle man kunna känna sig tveksam. Den föregående talaren höll före, att motionärerna intaga en svag ställning därutinnan, att de icke undersökt denna förbudslinje och försökt utöfva kritik på densamma. Jo, vi ha undersökt den, men icke kunnat finna den ringaste grund för att man på den vägen skulle kunna nå målet; icke heller har detta från annat håll bestyrkts, utan programmet har framlagts såsom lösa linjer allena. När det förhåller sig så, *måste* den nationalekonomiska synpunkten fram, och den låter sig efter vår mening aldrig tillfredsställas, förrän vi få ett inhemskt penninglotteri att parera det utländska med. I vår tid i all synnerhet, när vår handelsbalans är så ömtålig, borde det vara oss angeläget att söka hindra allt, som bidrar till denna dåliga balans mellan in- och utlandet.

Utskottets ärade ordförande yttrade, att vi ha många millioner i utgift för kaffe- och vinimporten o. d. Skall detta vara ett motiv för att lägga ned några *ytterligare* millioner i danska lottsedlar? Eller var det hans mening, att vi borde försöka få bort dessa förstnämnda utgifter först? Jag vill då säga, att vi gärna skulle använda samma taktik i afseende å kaffe och viner som nu mot lottsedlarna — om han bara kunde ge anvisning på och garantera, att vi också *kunna* anlägga inhemska kaffeplantager och vinberg; dessförinnan förefaller mig jämförelsen föga träffande. Jag tycker, att vi länge nog varit karakteriserade utomlands såsom »die dummen Schweden». Utskottets ordförande blyges för eftervärlden; men jag blyges för samtiden och för detta uttryck, som fått så fast kurs utomlands, och som jag tycker vi borde göra något för att söka utplåna!

Man är rädd för att folk skulle komma att spela både på det nya lotteriet och på det gamla. Det är särskildt de södra landskapens befolkning, som icke skulle vilja öfverge sina kära

lotterier på andra sidan Sundet. Det synes mig dock vara ganska goda garantier i det stycket, att representanterna från denna landsände nu nästan mangrant ha instämt i motionen. Är nu detta icke tillräckliga garantier, så kunde man ju reflektera på förbudslinjerna efteråt, *sedan* det inhemska lotteriet startat. *Då* är det ju en helt annan sak. *Då* skulle vi icke utmana de djupa mänskliga begär. som eljest göra hvarje förbud illusoriskt; vi hade ju öppnat en väg till deras tillfredsställelse inom landet, och förbudet skulle endast afse att ändra *deras riktning*. *Då* kunde alltså prohibitivsystemet vara något att fundera på, liksom i Preussen. Men denna sak föreligger ju icke nu.

Med anledning af hvad jag nu sagt, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr von Schéele: Herr talman! För sex år sedan hade jag tillfälle att yttra mig i denna fråga, och samma ståndpunkt, jag då intog, intar jag än i dag, blott med ännu mer stadgad öfvertygelse.

En egendomlig tillfällighet har gjort, att jag å nyo får samma heder, som häromdagen, att uppträda mot en synnerligen aktad medlem uti kammaren, hvilken jag dristar kalla kollega, eftersom hans lifgärning ligger så nära den, som har varit och delvis fortfarande är min. Det kan ju icke förnekas, att man i en fråga, sådan som den föreliggande, i Riksdagen har att utgå ifrån de nationalekonomiska intressena. Men visserligen måste vi väl alla tillika erkänna, att utgångspunkten får lof att sökas djupare än uti ett omedelbart tillgodoseende utaf önsknningar och förmenta behof, som uti den närvarande tiden förefinnas. Den föregående talaren är ju historiker, och om än icke i samma grad, så vågar jag dock göra anspråk på att äfven äga någon befogenhet att bedöma denna sak ur historisk synpunkt.

Historien är ju folkens lärarinna och fostrarinna, och hvad är det, som historien lär oss med hänsyn till det nationalekonomiska hufvudintresset, rätt fattadt? Rätt fattadt, sade jag; ty *det* är dock något annat och mer än ett tillfälligt intresse hos individerna. Det är staten, som i första hand afses, då man talar om nationalekonomi, ehuru visserligen individen sedermera hämtar nytta utaf det, som är statens sannskyldiga väl. Och staten, hvarom vi så ofta tala, är ingalunda allenast summan och sammanfattningen af enskilda personer i ett land, utan staten är själf en moralisk personlighet eller en personlig makt. Det gäller då att klargöra för sig, huru den nationella anda, som hos ett folk bildar grundvalen för den enskildes lycka, skall bli sådan, som är i enlighet med nationalekonomiens grundprinciper i allmänhet och det särskilda folkets egendomliga karaktär.

Hvad vidkommer det förra, nämligen de allmänna syn-

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

punkterna, så vet jag knappast någon som i det afseendet på ett mera träffande och koncist sätt uttryckt dem än den utaf utskottet på sidan 7 citerade franske författaren Charles Dupin, då han säger: »Två mot hvarandra kämpande makter ligga i strid med hvarandra om folkens och staternas framgång eller förfall: *arbetet* är den ena, *tilliten till slumpen* den andra; arbetet, som endast vill köpa välstånd och lycka för ett pris af möda, tålmod, omsorg och sparsamhet, och slumpens ande, som begär ägodelar utan arbete, som sätter sin stolthet i brist på förutseende och som bereder sig ett nöje af faran och spelet med aflägsna möjligheter.» Enligt min fasta öfvertygelse gifver historien obetingadt sitt utslag till förmån för det förstnämnda alternativet. Redan i gamla tider, innan kristendomen kommit med sin världsomskapande lära om det goda såsom den största makten i världen till det ondas öfvervinnande, anade romarne detta och hade gifvit ett allmängiltigt uttryck däråt med de bekanta orden: *Honestum utile*, d. v. s. det rätta är dock det, som i längden visar sig vara det nyttiga.

Se vi nu särskildt på det svenska folket, undrar jag, om icke den uppfattningen af detta folk, hvilken jag funnit vara rådande i den nya världen hos dess mest framstående och ledande män, är den riktiga, nämligen att vi svenskar äro mer ideellt anlagda än hvad fallet är med någon annan känd nation. För-råda vi denna svenskhetens innebörd, gå vi därmed ock miste om det, som i själfva verket utgör grunden för vår storhet, icke blott i den tid som varit, utan helt visst äfven för den tid som kommer. Männe ej just detta förhållande, att åtskilliga bland oss tyckas gå mer och mer åt det hållet, att penningen för dem blir i högre grad lyckans grundval än vidhållandet af det rätta, på samma gång antyder ett tillbakagående i svensk lifsåskådning och ett hot med hänsyn till vårt folks framtid? Skulle vi verkligen, mina herrar, vilja vara med om att på den nu ifrågasatta vägen bidra till främjande af den beklagliga tidsriktning, som plägar orätt benämnas praktisk, men som vid sitt sannskyldiga namn kallas materialism?

Jag vet ej något ord, som i våra dagar missbrukas så mycket som ordet *praktisk*, då man identifierar det med *materialistisk*. Praktiska vilja vi ju alla vara, och vi kunna ej begära, att någon skall tillägga oss denna beteckning, utan att vi göra skäl därför. Men att vara praktisk innebär ingalunda att låta ändamålet helga medlen, utan endast att man gör sig reda för, hvilket det mål är, till hvilket man bör sträfva, och finna ut samt veta att i handling omsätta de medel, som föra därhän. Efter min mening var aposteln Paulus en mycket praktisk man; historien visar, att få haft en sådan blick för det verkliga lifvet, som den mannen hade. På sitt språk uttryckte han antikens grundsats om det rätta såsom det enda verkligt nyttiga med de bekanta orden,

att *gudsfruktan är nyttig till allt*, med uttrycklig förklaring, att det icke blott gäller ett kommande lif, utan äfven det närvarande. Ja, just i detta ligger rätta medlet för förverkligandet af vår bestämelse eller hvad man kallar livets lycka ingalunda i någon nervös öfverretning, sådan som spelpassionen är ägnad att framkalla, utan i den sedliga kraft, hvilken vi ej böra sky något offer för att hos svenska folket stärka.

Det är godt att hafva *åsikter*, men det är ännu viktigare att hafva *insikter* och att hafva dessa grundade så, att man icke behöfver låta sin öfvertygelse växla hvarken med dagarna eller med åren, och min lifliga förvissning är, att vi göra väl i att blifva vid hvad vi under flera föregående riksdagar här i kammaren bekänt oss till med hänsyn till den fråga, hvarom debatten nu rör sig.

Jag ber, herr talman, att få tillstyrka utskottets hemställan.

Herr Warburg: Jag skulle icke besvärat kammaren ytterligare en gång, om jag icke i någon mån blifvit utmanad, men jag skall bemöda mig om att yttra mig så kort som möjligt är och som min vana brukar vara, när jag ej är skyldig att föra ett utskotts talan. Jag hade ej väntat, att en ärad talare på göteborgsbänken skulle förebrå mig, att jag yttrat mig långt och ordrikt, då samme ärade talare själf icke i allmänhet brukar vara så rädd för ordriktedom.

Den ärade hufvudmotionären angrep utskottet, därför att detta anmärkt mot det sätt, på hvilket motionärerna i bilagan citerat länsstyrelsernas utlåtanden, och han uppläste ånyo citaten, men afbröt på för honom lämpliga ställen. Det är en bra märkvärdig uppfattning, som erinrar om det sätt, hvarpå en bokförläggare en gång i en puff citerade en bokanmälan. Det var nämligen fråga om en bok — innehållande en samling aforismer, om hvilken det hade stått i en tidning — Aftonbladet tror jag — ungefär följande: »Man måste antingen äga ett stort snille eller besitta en stor lifserfarenhet för att kunna utgifva ett sådant arbete som herr X. Herr X äger emellertid icke någotdera af detta.» Detta citerades på följande sätt i en annons af bokförläggaren: »Man måste antingen äga ett stort snille eller besitta en stor lifserfarenhet för att kunna utgifva ett sådant arbete som herr X.» (Aftonbladet).

På samma sätt citera motionärerna ett par af länsstyrelsernas utlåtanden: de anföra ett stycke, men taga ej med den reservation, som kommer omedelbart efter. Det är alldeles sant, att det står så som motionärerna hafva sagt, och de hafva tryckt af det ordagrant, men jag vill då fråga herr Lyckholm, om ej utskottet har alldeles rätt, när det säger följande: »I den bilaga som åtföljt motionen uppgifves, såsom ofvan nämnts, att af de tolf länsstyrelser, som tillfrågats, — — — skulle sju hafva mer eller

*Angående
penning-
lotterier.*
(Forts.)

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

mindre ifrigt förordat ett inhemskt statslotteri», samt därefter uppräknat, hvilka dessa sju länsstyrelser skulle vara, och vidare yttra: »Men denna uppgift är vilseledande» — — —. »Afgjordt förorda nämligen fyra af de tolf hörda länsstyrelserna inrättande af penninglotterier, nämligen Östergötlands, Malmöhus, Kalmar, Älfsborgs län, och en femte länsstyrelse, Göteborgs och Bohus län, framhåller detta som en utväg, men tillägger »om betänkligheterna mot inrättande af ett sådant i vårt land låta sig öfvervinnas». Sedan kommer följande. Blekinge länsstyrelse förordar visserligen penninglotterier, i det att den yttrar: »Att afsevärda kapitalbelopp lämna riket för att hamna i utländska lotterier är visst, och lika säkert torde det bästa medlet att i möjligaste mån inskränka dessa penningförsändningar till utlandet vara, att ett svenskt penninglotteri under statens kontroll och under dess garanti inrättades», men länsstyrelsen fortsätter följande, som motionens bilaga uteslutit: »Skälen mot inrättandet af ett dylikt lotteri kunna dock måhända vara så starka, att de utesluta lämpligheten af en sådan åtgärd. Kungl. Maj:ts befallningshafvande anser sig emellertid för närvarande sakna anledning att ingå i närmare granskning härutinnan, då frågan i detta ärende endast gäller svenskars deltagande i danska statslotteriet.»

Nu frågar jag, om någon människa kan säga, att detta är ett mer eller mindre ifrigt förordande från Konungens befallningshafvandes sida, när länsstyrelsen ställer sig så pass tveksamt och därtill yttryckligen säger, att Konungens befallningshafvande icke har anledning att närmare ingå i pröfning af denna fråga.

På samma sätt förhåller det sig med Hallands länsstyrelse. Den dåvarande länsstyrelsen, som bestod af landssekreteraren och landskamreraren, yttrar först mycket riktigt det som motionärerna citerat: »Landshöfdingeämbetet anser sig böra påpeka, hurusom det icke torde lida något tvifvel, att icke en ganska verksam åtgärd för motarbetandet af de utländska penninglotteriernas menliga inflytande i Sverige vore inrättandet af ett svenskt statslotteri», men fortsätter: »Meningarna om lämpligheten af ett sådant lotteri synas dock vara ganska delade, och om äfven medgifvas måste, att de penningar, som nu strömma ut ur landet för de utländska penninglotterierna, skulle, därest ett svenskt statslotteri inrättades, komma svenska statsverket till godo, *synes dock å andra sidan ganska mycken fog finnas för det åskådningsätt, enligt hvilket ett penninglotteri, såsom uppsugande medel från många håll och till stor del från folk i små omständigheter men återgifvande medel endast åt ett fåtal slumpvis och således stundom åt mindre behöfvande, måste anses förkastligt och i nationalekonomiskt afseende till och med skadligt så till vida som det bortskymmer insikten om, att det dock hufvudsakligast är genom arbete, som nya kapitaler skapas och redan befintliga sådana bibehållas och förkofras.*» Detta hafva motionärerna uteslutit. Sedan kommer läns-

styrelsen in på, att ett sätt att motverka spelandet på penninglotterier vore folkupplysning om lotteriernas skadlighet, men anser, att det just icke skulle tjäna någonting till, då staten ger licens t. ex. till ett penninglotteri för bekostandet af ett teaterhus.

*Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)*

Kan nu den länsstyrelse, som då fungerade, sägas ansluta sig till den mening, att enda botemedlet vore inrättandet af ett svenskt statslotteri eller som det heter »mer eller mindre ifrigt» förordat detta?

Jag kan verkligen säga, att jag likaväl som ett par af motionärerna sysselsatt mig med historisk forskning, men det måste jag säga, att detta knappast är ett riktigt sätt att använda källskrifter så, som motionärerna hafva gjort. Jag tror icke, att de ärade motionärerna, som hafva lärjungar att undervisa, lära dem att på detta sätt begagna urkunder.

Den ärade talaren på göteborgsbänken framhöll för öfrigt mot utskottets sätt att referera motionerna åtskilligt. Ja, jag kan gärna medgifva, att det varit lämpligare att uppskjuta de små parentetiska anmärkningarna till efteråt, men det är också fördelaktigt att icke onödigt förlänga en utredning genom att upprepa saker.

Alldeles omöjligt är att inse det förklenliga mot motionärerna i den anmärkningen, att generalkonsul Berencreutz framträdde som motståndare till penninglotterierna, eller att den uppsats, som förekommit i en tidning, icke vore någon ämbetskrifvelse. Det är dock en ganska viktig sak, att detta uttalande endast afgifvits i en insändare till en tidning och icke i en ämbetskrifvelse, som afgifves *under ämbetsmannans ansvar*. Jag har anledning att säga detta, därför att det för mig påpekats från en framstående ämbetsman på konsulatområdet.

Jag skulle ytterligare vilja anmärka ett par saker mot den ärade talaren, som näst före den siste hade ordet. Han talade om den spänning och den glädje, som fyller tomrummet för dessa, hvilka hafva ett enformigt arbete, och detta vore fallet med spelet på lotterier. Men om denna glädje skall köpas därmed, att man pantsätter sina tillhörigheter och inskränker sin brödföda, så anser jag den glädjen alltför dyrköpt, att staten bör understödja den. Vidare talade han blott om den glädje, som vinnes, när man köper en förhoppning. Jag vill då fråga: hur många *gäckas* ej i sina förhoppningar emot dem, som få sina förhoppningar tillfredsställda?

Den af mig anförda danska nationalekonomen ger följande skildring — märk väl, att detta skrifver han för sitt eget lands befolkning, som känner till förhållandena och således kan kontrollera uppgifterna. Han säger: »När man på en af dessa dragningsdagar går genom Köpenhamns gator, undgår man ej att lägga märke till en feberaktig oro. Öfver hela staden utropas dragningslistor. Småtidningarna hafva en strykande afsättning och i portar

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

och gatuhörn stå unga och gamla spelare af båda könen ifrigt böjda öfver listorna med de utdragna numren. Men iakttagert man nogare dessa hopar, möter en bedröflig syn. Barn utan strumpor och skor, trasiga, bleka kvinnor, unga män och gubbar i paltor täfla om att få dragningslistan. Och ha de ett ögonblick fått den i de febrilt darrande händerna, kasta de den med en suck ifrån sig: »Det är alltid de andra som vinna. Lyckan kommer aldrig till mig».

Är detta nu någon »glädje» i ett tomt och fattigt lif; är det icke snarare bekymmer? Och bör staten uppmuntra och framkalla dylika tillstånd?

Slutligen kan jag icke underlåta att, när den ärade talaren på norrlandsbänken nu plötsligt uppträder som en riddare för en motion till förmån för inrättandet af ett permanent svenskt penninglotteri, som bland annat föreslås skola användas mot tuberkulos, erinra honom därom, att år 1904 inlämnades här i kammaren ett förslag om beviljandet af ett större anslag till tuberkulosvården med uttrycklig afsikt att därigeuom hindra upprättandet af ett lotteri just för det ändamål, som hufvudmotionärerna här framhållit. Denna motion var undertecknad af 138 ledamöter samt frambars å deras vägnar just af herr Georg Kronlund.

Jag ber, herr talman, att fortfarande få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Kjellén: Herr talman! Jag antar, att kammaren icke önskar höra någon akademisk disputation; men jag kan icke underlåta att, med anledning af den förre talarens yttrande beträffande bilagorna till motionen, angifva en synpunkt, som borde förvandla hans uppfattning af dessa historiska urkunder. Han har utgått ifrån, att hufvudmotionären och motionärerna med honom skulle ha påstått, att 7 landshöfdingeämbeten skulle ha direkt förordat *såsom enda medel* — han använde uttrycket — ett inhemskt lotteri; då han sedan funnit, att en del af dessa uttalanden voro förenade med restriktioner och reservationer, så tror han sig kunna karakterisera vår framställning som oriktig. Den, som med mera kritisk blick betraktar motionärernas och ämbetenas uttalanden, finner först, att motionärerna talat om ett »mer eller mindre ifrigt förord», och sedan, att de citerade landshöfdingeämbetena verkligen mer eller mindre ifrigt gifvit detta förord, nämligen i *princip*, ehuru ett och annat af dem i sina yttranden framhållit, att *opinionen* i landet ännu vore så delad, att tiden kanske på den grund icke vore mogen för denna principens praktiska genomförande. En myndighet kan mycket väl uttala sig för en sak och på samma gång påpeka *andras* olika åsikter, såsom inverkan på frågans praktiska lösning. Är det i så fall orätt att åberopa myndighetens egen mening som ett stöd? Det är denna tankeskiftning, som

utskottet och dess försvarare icke mäktat. Därmed förfaller helt och hållet styrkan i hans resonemang. Och jag tror icke, att den föregående talaren nu har skäl i att här ställa sig ensam såsom målsman för en kritisk historisk forskning.

*Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)*

Han yttrade också, att han icke kunde inse, att det låge något förklenligt mot motionärerna däri, att utskottet vid refererandet af motionen instuckit vissa parenteser. Nej, något förklenligt mot motionärerna är detta icke — de skola i alla händelser nog bära det hvad dem personligen beträffar — men hvad man uppenbarligen afsett är att förklena, försvaga intrycket af deras *skäl* redan vid refererandet af dem. Detta är icke öfverensstämmande med den omtalade respekten och ej heller med skick och bruk.

Slutligen skulle det nog föra oss väl långt, om jag skulle gå in på den psykologiska sidan af saken. Men då den föregående talaren mycket lättvindigt angripit min ståndpunkt, kan jag icke underlåta att upptaga handsken. Han säger, att det icke *kan* vara någon glädje att pantsätta sina tillhörigheter för att köpa en förhoppning. Jag går en annan tankeväg och säger: efter som folk verkligen gör det, *måste* det vara en glädje — nämligen från *deras* synpunkt sedt. Han säger, att denna glädje pareras af de svikna illusionerna. Detta uttalande vittnar om föga människokänedom. Hvad man önskat var själfva spänningen i att ha något att gå och vänta på. *Detta* kan spelets utfall aldrig taga ifrån en. Det har man redan fått ut. »Men», säger talaren, »sedan kommer den svikna illusionen». Ja väl, men det är en sak för sig — som spelaren kanske söker parera med en ny förhoppning.

Jag finner således i den föregående talarens anmärkningar ingen som helst anledning att frågå mitt förra yrkande.

Herr Lindblad i Närlunda: Det torde nära på vara liktydigt med att spela på lotteri, om man skulle försöka gissa kammarens slutliga ställning i dag till denna fråga, och jag skall icke våga uttala eller gissa något i det afseendet. Men just därför, att det på grund af åtskilliga tecken och här hållna anföranden synes mig vara ganska ovisst, om ej kammarens votum kommer att utfalla till förmån för lotterier, skall jag be att få uttala min mening.

Jag för min del tror icke, att, om vi skulle få ett svenskt statslotteri, vi därmed utan vidare skulle aflägsna den förefintliga lusten — åtminstone i vissa landsdelar — att fortfarande vända sig till utlandet, lika litet som jag tror, att, därest någon kunde falla på den idéen att vilja ha en svensk vinfabrik i större stil och under statens bemedling och kontroll, vi därmed skulle kunna aflägsna importen af utländska viner.

Men däremot vill jag säga, att om det af den här begärda

*Angående
penning-
lotterier.*
(Forts.)

utredningen skulle framgå såsom resultat, att vi finge ett svenskt statslotteri, vi icke böra, såsom lätt skulle kunna bli fallet, gå från den ena ytterligheten till den andra, utan jag tror, att vi fortfarande böra häfda hvad en talare på visbybänken gjorde sig till målsman för, nämligen att man dock alltjämt må framhålla den enda rätta principen om fördelningen af arbetets frukter. Ty det få vi väl erkänna, att den galnaste af alla sådana är att gå och spela på lotteri och låta detta bli fördelningsgrunden vid arbetsvinstens fördelning.

Det är dock understundom samhällets plikt att taga vara på dem, som icke äro kloka, utan som mängen skulle vilja kalla för och stämpla såsom galningar. Just med hänsyn till dessa och ett onekligt faktum tror jag, att man bör i skrifvelse till Kungl. Maj:t — man skrifver mången gång om saker, som behöfva mindre utredning eller i och för sig äro lättare att utreda än denna fråga — begära utredning såväl om lotteriers införande som angående både det ena och det andra, som här framhålles i motionsväg.

Jag vill påpeka, att vi ju ännu här i landet ha rättighet att sälja spritdrycker, men att det är förbjudet att genom agenter befordra spridningen däraf, liksom vi ock ha förbud att »tillhandagå allmänheten med anskaffande af brännvin». Jag tror, att båda dessa förbud förtjäna att bemärkas vid utredningen af den föreliggande frågan. Det uttalades på sin tid, när det var fråga om att stadga förbud mot att genom agenter sprida spritdrycker, att detta förbud skulle visa sig illusoriskt gentemot danskarna, särskildt för södra delen af landet. Ja, jag vet icke, huru det blifvit med detta i Skåne, men jag tror, att, då man icke hört något klagomål i den vägen, man kan antaga, att de införda lagbestämmelserna varit gagnande. Om man nu skall skrifva i denna fråga, skulle jag därför vilja be, att vederbörande måtte behjerta, huruvida icke något i den riktningen skulle kunna försökas och göras så effektivt, som omständigheterna medgifva.

Därjämte vill jag säga, att det icke borde bli nödvändigt att taga bort förbudet mot lotteriannonser i våra tidningar, utan jag tror, att, om ett statslotteri skall införas, detta förbud må stå kvar. Och jag tror, att man ändock skall kunna inrätta sig för lottspridningen på ett någorlunda förståndigt sätt. Man bör ej låta den ske exempelvis genom postsparbankskontoren i alla våra kommuner, utan man bör inskränka åtgärderna för spridning till de minsta möjliga. Jag skulle för min del vilja gifva anvisning på riksbankskontoren; man kunde sätta i fråga, om ej spridningen skulle kunna ske endast genom riksbankskontoren i Stockholm, Göteborg och Malmö, då man därmed motar både danskar och normän, om de vilja konkurrera. Vill man däremot utsträcka

spridningen till alla riksbanksfilialerna, tror jag helt visst, att man får tillräckligt många lottförsäljare.

För min enskilda del skall jag icke göra något yrkande.

*Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)*

Herr Lundgren: Förslaget om inrättandet af ett statslotteri här i landet äsyftar i hufvudsak att söka förmå dem, som spela på utländska lotterier, att afstå därifrån och hellre riskera sina penningar på lotterispel inom eget land. Jag är dock, såsom utskottet, fullkomligt öfvertygad om att man icke skulle kunna förmå dem därtill i längden. I början skulle det måhända i någon mån lyckas, på grund af nyhetens behag; men då här, såsom i fråga om hvilket lotteri som helst, den stora mängden af spelare icke vinner något, så skulle de många, som gifvit ut sina penningar förgäfves, känna sig besvikna och inom kort återigen vända sig till utlandet, eller, hvilket vore ännu mera sannolikt, spela både här och i utlandet, så långt tillgångarna räckte. Och då det, såsom i herr Lyckholms motion framhålles, under nuvarande förhållanden är särskildt de sydliga landsdelarna, eller de, som ligga Köpenhamn och utlandet närmast, som hafva erfarenhet af »lotterispelets allmänhet», så skulle genom ett inhemskt lotteri denna spelets allmänhet sprida sig öfver hela landet, och då hade man botat ett ondt med ett ännu värre.

Ett statslotteri skulle för öfrigt hafva till uppgift att uppsamla medel från den stora allmänheten för att därpå bilda kapital dels till förmån för några få vinsttagare och dels till välgörande ändamål, såsom tuberkulosens bekämpande m. m. Men staten bör icke, enligt min mening, göra sig till målsman för en sådan kapitalbildning, som det här är fråga om och som grundar sig på otaliga människors svikna förhoppningar, ekonomiska förluster och trångmål, ja, kanhända i många fall ekonomisk ruin. Staten har i stället både intresse och skyldighet att söka skydda allmänheten från dylika förluster och förebygga osund kapitalbildning.

De många, som ännu icke förstå att ägna nödig omtanke åt sina ekonomiska angelägenheter, skulle lätteligen falla offer för lotterispelet, om vi finge det alldeles in på väggarna hos oss. Nu har en början till sparsamhet och omtanke i ekonomiskt afseende börjat visa sig dels genom postsparbanken, dels genom tillkomsten af andra sparkassor äfvensom genom utlandet af sparbössor bland både skolbarn och andra, och äfven på annat sätt. Denna så lofvande början till en god ekonomisk grundval för det svenska folket i allmänhet skulle i hög grad försvagas och motverkas, om ett statslotteri inrättades, ty då skulle besparingarna helt säkert till stor del hamna i lotteriets ginungagap.

Hvad de välgörande ändamålen beträffar, torde det vara nödvändigt, att den allmänna statshushållningen omlägges på så-

Angående
penning-
lotterier.

(Forts.)

dant sätt och i sådan riktning, att medel erhållas både för tuberkulosens bekämpande och mycket annat nyttigt.

Då jag alltså anser, att det skulle vara en stor olycka, om herr Lyckholms med flere förslag om inrättande af ett statslotteri här i landet bifölles, så tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets hemställan i alla delar.

Herr Staaff: Herr talman, mina herrar! Jag får erkänna, att jag för min del, alltifrån det jag läste den ifrågavarande motionen, lefvat i den uppfattningen, att jag sällan sett en motion, som innehållit ett så ytterst anspråksfullt yrkande på grund af en så ytterst lös motivering. Det är väl nämligen påtagligt, att när motionärerna tilltro sig att kunna begära, icke såsom herr Lindblad nyss sade, en utredning — ty det är det icke fråga om här — utan att Riksdagen skall i skrifvelse till »Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt för Riksdagen framlägga förslag till ny förordning angående lotterier och i sammanhang därmed äfven förelägga Riksdagen förslag till upprättande af och bestämmelser för ett under statens förvaltning ställt permanent penninglotteri», så borde man väl nästan kunna vänta, att dessa motionärer i sin motivering åtminstone upptagit till skärskådande de olika sidorna af denna sak. Så ha de emellertid icke gjort. De ha inskränkt sig allenast till den ekonomiska sidan, men affärdat den andra, som hittills af allmänna opinionen ansetts vara den viktigaste, med ett hånfullt utrop på en och en half rad. Ur denna synpunkt vågar jag undra, huruvida den ärade representant på göteborgsbänken, som hade ordet för en stund sedan, hade så rätt i det klagomål, som han riktade mot utskottet för det sätt, hvarpå utskottet har behandlat denna motion. Mig förefaller det tvärtom, som om denna motion skulle ha kunnat behandlas på ett långt mindre aktningsfullt och ett vida skarpare sätt än det, hvarpå utskottet har behandlat den. Är det verkligen så, att dessa ärade 57 motionärer anse sig utan vidare kunna förklara såsom rent nonsens hela den opinion, som hittills legat till grund för vår uppfattning om lotterier? Jag talar om opinion, och jag anser, att däremot icke strider det förhållandet, att en och annan svag regering i strid mot denna opinion tillåtit penninglotterier. Jag har ändock litet svårt att förstå, att män med den vida läggning som exempelvis den ärade representanten på göteborgsbänken verkligen skulle vara helt och hållet, om jag får använda hans eget uttryck, »immuna» för den synpunkten, att lotterifrågan är en social fråga och en folkuppfostringsfråga af stor betydelse. Det lärer väl icke — detta har sagts förut af flere talare, men det kan förtjäna att än en gång upprepas — kunna anses för en sund ekonomisk folkuppfostran att söka få folk till att spela på lotteri och därmed offra sina

förtjänster på ett slags förvärf, som endast och allenast beror af slumpen.

Man har här talat om terminsspel och jobb och sådant. Ja, det skulle jag också vilja draga in i denna betraktelse, och jag skulle vilja fråga så här: när man på det djupaste beklagar, att dessa terminsspel allt mer och mer gripa kring sig, när man ängsligt söker efter medel mot sådant, och när man ser hvad detta terminsspel för till bland de klasser, som idka slikt spel, kan man då verkligen vilja breda ut lotteriets alldeles likartade elände till folkets bredaste lager? När man ogillar och skarpt ogillar terminsspel, hvarför gör man det? Jo, man gör det just därför, att det är ett rent lotteri, ett rent slumpspel. Nu kan det sägas, att det kallar sig för handel. Ja, men det är väl icke blott på grund af en felrubricering, som man ogillar det, utan det är väl på grund af att det till själfva sin innebörd är ett slumpspel, som man så gör. Skall man då på samma gång upphöja själfva slumpspelsprincipen till rang och heder af god statsökonomisk grundsats och utsträcka spelet landet rundt?

Det är nog icke så, att denna sak skulle vara förbisedd uti den kriminalistiska litteraturen i våra dagar. I Tyskland, där en oerhördt rik litteratur för närvarande träder i dagen för hvarje år rörande den stora väntade reformen af den tyska strafflagen, har en man sådan som professor Aschaffenburg, en af de förnämsta moderna kriminalisterna, skrivit en bok, som blifvit i hög grad aktad och berömd inom deras läger. Han anför bland de sociala orsakerna till brottslighet äfven spelet. Jag har afskrifvit några få ord, som jag skall be att få läsa upp för herrarna: »Om också», säger han, »de genom spelförluster och spelpassion omedelbart föranledda stölder och förskingringar blott med svårighet låta sig fattas i siffror, så är dock ett sammanhang näppeligen att betvifla. Utsikten att genom en enda stor vinst komma ur nöden, från hvilken så många bildades, många officerares spelpassion hämtar sin näring och hvarigenom slutligen undergången vållas, måste naturligtvis vinna en så mycket mera förförisk gestalt, ju bredare befolkningslager som deltaga i spelet. Den feberaktiga spänning, hvarmed i Italien hvar och en väntar veckodragningarna och deras resultat, är för sociologen ett högst betänkligt tecken» etc.

Om man skulle sammanfatta, såsom jag ser det, hvad jag skulle vilja kalla debet och kredit af det föreslagna statslotteriets införande, så skulle jag vilja på debetsidan uppföra, för det första, att vi *då* skola få lotterispel öfver hela landet. Ty jag tror alls icke på den bild, som herr Lindblad nyss målade för oss, att spelet skulle komma att inskränkas eller ens öfver hufvud taget — om man vill vinna målet — lämpligen kunna inskränkas till blott vissa orter. Men vidare är det också alldeles klart — i motsats mot hvad motionärerna, med stöd af hvad som förekommit

*Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)*

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

i ett utlåtande från ett första-kammarutskott, anført, att man ingalunda själf kan behärska sina lotterimetoder. Uti de särskilda licens-lotterier, som hittills tillåtits, hafva i alla fall vissa jämförelsevis goda principer fått rum. Detta är omöjligt att bibehålla, ifall man skulle upprätta ett statslotteri i uttrycklig afsikt att idka konkurrens med utländska lotterier. Ty det är ju alldeles gifvet, att icke kan ett svenskt statslotteri med t. ex. 40,000 kronor såsom högsta vinst på långa vägar konkurrera med ett utländskt klasslotteri med en half million såsom högsta vinst. Det är på den högsta vinsten, som det fattiga folket och de breda lagren framför allt se, då de spela på lotteri. De hafva icke sådana förutsättningar, att de kunna beräkna, efter verkliga sannolikhetskalkyler, hvilka utsikter finnas att vinna på ett lotteri, utan för dem är resonemanget mycket enkelt: om jag har en lott, har jag lika god utsikt som någon annan att vinna en half million. Härmed menar jag, att man således skulle kunna tvingas till att i stor skala ej blott gifva sin uppmuntran åt ett i sig dåligt förvärf, utan ock gifva denna uppmuntran på ett sätt och efter metoder, hvilka skulle betydligt öka skadan och fördärfvet af ett lotteri. Och med erinran om hvad jag nyss sade och citerade, kan jag slutligen icke underlåta att framhålla, att med de dåliga ekonomiska principerna, med uppfostran och uppmuntran till ekonomiskt lättsinne följer beständigt en ny orsak till brottslighet, som nu icke finnes. Mot detta allt hafva vi då att sätta: hvad? Jo, att en del af de belopp — netto talar jag här om — som nu gå till utlandet och stanna där, skulle kunna bibehållas åt Sverige. Ja, hvar och en får då naturligtvis för sig välja. Motionärerna kalla oss för skattdragande till Danmark, och det kan ju i viss mån vara sant. Jag tror dock, att man genom energiska åtgärder — och i fall man frigjorde sig litet från gamla dogmer — skulle kunna minska högst betydligt på denna skattdragning. Men emellertid, låtom oss antaga, att uttrycket är och förblir riktigt. Jag säger då för min del: antag detta — man må anse mig hur onationell och ofosterländsk man behagar — så vill jag hellre, att vårt land skall vara och förblifva på det sättet skattdragande, än att det skall låta tvinga sig till träl under andra folks uppfostringsprinciper, som vi eljest aldrig skulle vilja antaga. Jag kan icke säga annat, om jag skall välja mellan dessa alternativ — ingen har nu kunnat bevisa, huru stort det nettobelopp verkligen är som går till utlandet, men den högsta siffra, som på något rimligt vis tyckes kunna tilltagas, är väl 3 millioner — än detta: nog vill jag för min del försöka att med alla möjliga medel minska på detta belopp, men hellre vill jag, att dessa 3 millioner fortfarande skola gå ur landet, än att vi skola, för att konkurrera med Danmarks klasslotteri, låta oss tvingas till att sprida lotteriets elände öfver hela vårt folk, från landamäre till landamäre, och att helt och hållet släppa det tag, som vi nu

hafva öfver den synnerligen viktiga gren af vårt folks uppfostran, som ligger åt det ekonomiska hållet. Det har sagts — och det kan aldrig nekas till — att det i detta afseende är olika i olika land, och att det svenska folket icke är ett folk, som af naturen äger sådana anlag för sparsamhet, att det icke skulle behöfva att, allt hvad rimligt och möjligt är, uppfostras i *den* riktningen.

Jag ber, herr talman, att på de nu i korthet anförda skäl få yrka bifall till utskottets hemställan och afslag å motionen.

Häruti instämde herrar *Wavrinsky* i Stockholm, *Berg* i Stockholm, *Bengtsson* i Häradsköp, *Ericsson* i Vallsta, *Matsson*, *Söderberg* i Hobbörn, *Ekman* i Göteborg, *Palme*, *Berghund*, *Andersson* i Helgesta och *Karlsson* i Fjäl.

Herr Wijk: Herr talman! Blott några ord för att undanröja ett möjligt missförstånd. Den ärade talaren på sörmlandsbänken, som nyss hade ordet, gjorde visserligen intet yrkande, men i sitt anförande framhöll han, att det icke vore så farligt eller olämpligt att gå med på en skrifvelse med begäran om utredning angående statslotteriet. Jag vill då endast påpeka, att något sådant skrifvelseförslag *icke* föreligger. Utskottet yrkar rent afslag, och reservanterna föreslå, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t skall begära, att Kungl. Maj:t förelägger Riksdagen ett förslag om statslotteri. Mot hvarandra stå således: rent ja och rent nej till införande af statslotteri; och det är icke fråga om någon utredning.

Herr Lindblad i Närlunda: Herr talman! Det är nog sant, att Andra Kammarens utskottsreservanter hafva begärt ett formligt förslag. Men det kommer samtidigt på kammarens bord ett utskottsbetänkande från Första Kammarens tillfälliga utskott, och det var klämman i detta utlåtande, jag för ett ögonblick fäste mig vid. Däri hemställes, att Första Kammaren ville för sin del besluta, »att Riksdagen hos Kungl. Maj:t må anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i öfvervägande, *om* och *under hvilka villkor* ett under statens vård stående penninglotteri måtte här i riket inträttas, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en sådan pröfnings kunde föranleda.» Därför torde det vara lämpligt, att denna kammare gör sitt uttalande här i dag efter hvars och ens uppfattning i frågan. Men såsom resultat af Första Kammarens mening torde, om dess beslut utfaller i enlighet med dess utskotts enhälliga hemställan, frågan återkomma vid denna riksdag, och jag tänker att man då begär en utredning, *om* och *under hvilka villkor* ett lotteri bör inträttas. För öfrigt tror jag, att, huru än kammaren nu motiverar och affattar sitt beslut, Kungl. Maj:t dock först efter verkställd utredning intager sin position.

Vi hörde nyss herr Staaff säga, att tillkomsten af de lotterier,

Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)

vi hittills haft här i landet, hafva vi endast att skylla på en svag regering. Af detta yttrande få vi antaga, att herr Staaft aldrig gifvit koncession på något lotteri, men vi veta också därjämte, att hvarje regering, som lämnat ett sådant medgifvande, får benämningen »svag».

Herr Hjärne: Herr talman! Det har varit en mycket lång debatt i ämnet, och jag har därför mycken tvekan att bidraga till dess förlängning, men det har också varit en angenäm debatt, så till vida att i denna debatt alla partibänd synas vara upplösta. Vi hafva hållit oss allesammans till själfva saken, och därför vill jag ej heller göra det minsta för att bringa diskussionen från den hållning, som den hittills haft.

Jag vill dock framhålla det hufvudsakliga skälet, hvarför jag kommer att gifva min röst för den reservation, som är fogad vid utskottets hemställan. Jag anser visserligen, att lotteripassionen är fördärflig, och att det vore högst olyckligt, ifall lotterispelet skulle alltför mycket inrota sig ibland vårt folk, men å andra sidan kan jag icke låta bli att säga, först och främst, att det omöjliga kan kallas en last i och för sig, att man någon gång spelar på lotteri, och för det andra att lotterispelet redan nu vunnit en beklaglig utbredning. Då ställer sig saken för mig, som om frågan egentligen gällde, huruvida det icke kunde finnas någon utväg att moderera lusten för lotterispel och på samma gång hindra de öfverdrifter, som naturligen kunna följa af lotteripassionens utbredning. Detta kan enligt min mening endast ske däri- genom, att man bjuder en konkurrens till de alltför farliga frestelser, som redan nu finnas. De medel, som en af motionärerna, den ärade ledamoten från Jönköping, föreslagit, synas mig icke vara lämpliga. Han tror sig om att genom en förbudslagstiftning kunna hindra lotterispelets rotfästande och utbredning. Jag tror, att han bedrager sig därutinnan, och jag tror, att de medel, han föreslår, äro skadliga i många afseenden, som här förtjäna att behjärtas. Jag tror t. ex., att den utväg, han föreslår för att på posten öfvervaka lotterisedlars spridning, skulle leda till kränkning af breffhemligheten och ett försvårande af den legitima trafiken, hvilket ingen gärna kan önska. Däremot tror jag, att, om ett af staten ordnad eller garanteradt lotteri inrättades med måttliga vinster och så beräknade att dessa vinster också utfölle i tämligen stort antal, detta skulle utgöra ett medel att afhålla många från att spela på de utländska lotterierna.

Jag vill gentemot den nästföregående talaren framhålla, att visst icke alla, som spela på de utländska lotterierna, tänka sig att få den allra största vinsten, utan jag tror, att det förhåller sig så, att de tänka sig skola försöka sin lycka, och, äfven om de icke få den allra största vinsten, ändock få en någorlunda anständig vinst. Man riskerar icke så mycket och gör sig icke

för stora förhoppningar. Men så småningom växer lusten för de höga spelen på de utländska lotterierna. Om det återigen finnes en af staten garanterad lotteriinrättning, där vinsterna vore rätt många och icke alltför höga, skulle de spelare, som icke från första början äro benägna till öfverdrift, få tillfredsställa sin lust utan alltför stora risker.

Huru mycket ett sådant af staten inrättadt lotteri skulle verka för inskränkning af de främmande lotteriernas frestelser, därom tror jag, att man icke kan på förhand säga någonting, men jag tror, att det vore väl lönt att göra ett försök; ett experiment borde man väl åtminstone böra anställa. Skulle det visa sig, att de främmande lotteriernas frestelser icke inskränktes, vore det ju lätt nog att afskaffa det en gång inrättade inhemska lotteriet, naturligtvis dock endast ifall man hade anslagit vinsten till sådana syften, som icke äro oundgängliga för statens behof. Däri håller jag med den ärade ledamoten från Göteborg, som talade mot lotterier. Han menade nämligen, att om man förknippade lotterivinsten med ett oundgängligt statsändamål, låte statslotteriet icke sig afskaffa, lika litet som tullarna. Men det är icke nödvändigt att anslå vinsten för ett sådant ändamål. Om man t. ex. anslår lotterivinsten till tuberkulosehem, så veta vi, att lungotsanatorierna hafva anslag från många håll och olika bidrag både från det offentliga och enskilda. Således kan lotterivinsten icke i och för sig vara nödvändig för dessa anstalter, men däremot är detta en god användning af den eventuella vinsten på ett statslotteri.

På den grund att det enligt min tanke här endast gäller ett experiment, som bör försökas, eftersom meningarna därom äro så olika bland vittnesgilla personer å ömse sidor, så skall jag tillåta mig, herr talman, att yrka bifall till reservationen.

Herr Svensson i Skvillberg: Herr talman, mina herrar! Bara ett par ord. Om nu Riksdagens beslut fattas så, att regeringen får anledning taga lotterifrågan under öfvervägande, så är det ju mycket sannolikt, att utredningen kommer att gifva det resultatet, att regeringen icke kommer att föreslå införande af statslotteri. Undersökningen kan ju också gifva det resultatet, att regeringen finner sig föranlåten att föreslå åtgärder, som leda till inskränkning och hämmande af spelet på främmande lotterier. Ty det är ju icke regeringen obekant, att det är detta önskemål, som vi i första hand önska få genomfördt. Under sådana förhållanden vill jag bidra till ett resultat, som leder till en dylik utredning och undersökning, och kommer därför att rösta för bifall till reservationen.

Öfverläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gaf härefter propositioner först på bifall till utskottets hemställan i ifrågavarande punkter och vidare på afslag därå och bifall i stället

*Angående
penning-
lotterier.*
(Forts.)

till den af herr Sandin med flere vid dessa punkter afgifna reservationen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller första tillfälliga utskottets hemställan i första och andra punkterna af utskottets förevarande utlåtande n:o 23, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr Sandin med flere vid dessa punkter afgifna reservationen.

Omröstningen utvisade 109 ja mot 91 nej, hvadan kammaren alltså bifallit utskottets berörda hemställan.

Efter föredragning af *punkten 3)* yttrade

Herr Sandin i Grums: Herr talman! Jag anhåller att få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt och bifall till den af mig m. fl. vid punkten fogade reservationen.

Vidare anfördes ej. Herr talmannen framställde nu propositioner först på bifall till utskottets hemställan i denna punkt och därefter på afslag därå och bifall i stället till den af herr Sandin med flere vid denna punkt afgifna reservationen; och fann herr talmannen den senare propositionen hafva flertalets röster för sig. Men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å första tillfälliga utskottets hemställan i tredje punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 23, bifaller den af herr Sandin med flere vid denna punkt afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

*Angående
penning-
lotterier.
(Forts.)*

Omröstningen utföll med 72 ja men 91 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets i denna punkt gjorda hemställan.

Jämlikt 63 § riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 8.

Å föredragningslistan fanns härefter uppfördt Andra Kammarrens femte tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 24, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inskränkning i tiden för jakt å älg m. m.

*Angående
inskränkning
i tiden för
jakt å älg
m. m.*

I en inom Andra Kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, n:o 18, hade herr *A. P. Gustafsson* i Sjögesta *m. fl.* föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i gällande jaktstadga, att tiden för rätt till älgars dödande eller fångande förkortades till en vecka, och att den tillåtna tiden förlades till oktober månad, samt att fångande eller dödande af årskalfvar efter älg blefve under hela året förbjuden.

Utskottet hemställde, att den föreliggande motionen icke måtte till någon Andra Kammarrens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan upplästs, lämnades ordet till

Herr *Gustafsson* i Sjögesta, som yttrade: Herr talman! Såvidt jag kan läsa och förstå detta utskottsbetänkande, innebär detsamma, åtminstone i hufvudsak, ett tillstyrkande af motionen; det är endast i några få detaljer, som utskottet har en från motionärerna afvikande mening. Jag skulle därför lättast och bäst komma ifrån saken — och jag tror, att jag då äfven skulle göra utskottet till viljes — om jag här framställer ett yrkande, som öfverensstämmer med den slutmening, som utskottet här fogat till sin motivering, när nämligen utskottet säger, att motionärerna kommit med alltför bestämda yrkanden. Det yrkande, som jag nu vill framställa, kommer således att blifva mera tänjbart och borde således kunna tillfredsställa utskottet och måhända äfven större delen af kammarens ledamöter.

Jag anhåller därför att med gillande i hufvudsakliga delar af utskottets motivering få yrka, att Andra Kammaren med anledning af förevarande motion för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, det täcktes Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida gällande bestämmelser angående tiden för jakt på älg kunde ändras genom jakttidens framflyttning eller förkortande, så att lingonskörden till följd af

Angående
inskränkning
i tiden för
jakt å älg
m. m.

(Forts.)

älgjakten icke äfventyrades, samt huruvida fångandet eller dödandet af årskalfvar efter älg ej borde förbjudas, och därefter vidtaga de åtgärder i detta syfte, till hvilka omständigheterna föranleda.

Ett sådant yrkande anser jag vara alldeles i öfverensstämmelse med utskottets motivering. Utskottet har visserligen sagt i slutet af sitt utlåtande, att det anser lämpligast, att framställningar beträffande ändringar i jakttiden för älg frambäras genom respektive landsting. Detta vore ju också kanske på sätt och vis det riktigaste. Men jag är alldeles öfvertygad om att, därest Kungl. Maj:t skulle för sin del finna skäl föreligga att vidtaga en dylik ändring, Kungl. Maj:t då äfven komme att höra respektive landsting i frågan. För öfrigt ber jag få erinra därom, att kammaren för en vecka sedan just på hemställan af kammarens femte tillfälliga utskott slog in på den vägen att i skrifvelse till Kungl. Maj:t begära viss ändring af jaktstadgan.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till det förslag, som jag här framställt, och att vidare ur motiveringen måtte uteslutas orden: »— — — och därför lämpligast böra frambäras genom respektive landsting», så att motiveringen slutar med orden »olika delarna af landet».

Herrar *Camitz* och *Rune* instämde häruti.

Herr Hedenstierna: Herr talman! Då detta ärende förevar inom utskottet, voro till en början meningarna bland utskottets ledamöter mycket skiljaktiga, nämligen huruvida man skulle besluta sig för en skrifvelse eller besluta i enlighet med den hemställan, som utskottet här gjort. Utskottet stannade dock vid det senare beslutet, och detta hufvudsakligast af det skäl, att man inom utskottet ansåg, att förhållandena vid älgjakt äro så synnerligen invecklade, att man i en eventuell skrifvelse icke skulle kunna bestämma, i hvad riktning ändringarna skulle ske. För öfrigt har Riksdagen för två eller tre år sedan, jag minns icke hvilketdera, gjort det uttalande, att framställning om då ifrågasatta ändringar af jaktstadgan, hvilka berörde förhållanden, som just voro likartade med det nu förevarande, lämpligast borde göras ifrån de olika landstingen. Jag tror, att hvar och en, som närmare känner till älgjakt, skall vara öfvertygad om att Kungl. Maj:t aldrig kan beträffande sådan jakt fatta ett beslut, som blir tillämpligt för större delen af landet, utan en hel del undantagsbestämmelser måste gifvas. Vid sådant förhållande har utskottet trots det vara lämpligast, att framställningar rörande ändringar i jakttiden för ifrågavarande djur skedde ifrån de olika orter, där man kände ett bestämdt behof af dylika ändringar.

Jag anser mig icke af de skäl, som anförts af motionären, ha anledning frångå utskottets hemställan, och jag ber därför att få yrka bifall till densamma.

Herr Sandin: Herr talman! Förslidet är väckte jag i kam-maren en motion i samma riktning som den nu föreliggande. Jag har äfven undertecknat den af herr Gustafsson i Sjögesta nu framburna motionen.

*Angående
inskränkning
i tid för
jakt å älg
m. m.
(Forts.)*

Förra årets motion föranleddes af ett inom Värmland be-fintligt behov. Där växer ymnigt med lingon, men när dessa skola skördas, uppsättas nästan öfverallt varningsplakat till lingon-plockarne att icke gå in i skogarne, där jakt pågår. Detta gör, att lingonskörden afbrytes under en tid af 14 dagar, och bären blifva i mer eller mindre grad skadade däraf, att de få stå ute öfver den tiden, då de verkligen bort skördas. Olyckor ha äfven inträffat, i det att på ett par ställen älgjägare skjutit lingon-plockare.

Om man ser efter, hvilket som för vårt land är af den största betydelsen, älgjakten eller lingonskörden, skall man finna, att lingonskörden otvifvelaktigt har det största värdet. Detta har äfven utskottet framhållit, när det säger, »att endast den för ex-port skördade lingonmängden uppgår till ett värde af omkring 1,500,000 kr. årligen, medan värdet af de under ett år skjutna älgarne, omkring 3,000 stycken, torde få sättas till bortåt 400,000 kronor.» Det synes mig, som om det större värde, lingonskörden har, borde tala för att älgjakten uppskjutes, till dess att lingon-skörden är öfver. Vi torde väl äfven känna till, att aktiebolaget »Lingon», som tagit denna industri på sin del, arbetar på att anlägga fabriker i Amerika, och följaktligen blir behovet af svenska lingon hädanefter större än hvad det hittills varit. Det svenska småfolket vill också synnerligen gärna använda sig af de tillfällen till förtjänst, som lingonplockningen erbjuder, men skola älgjakterna få obehindradt pågå, samtidigt med att lingonplock-ningen äger rum, blir tillfället till dylik förtjänst absolut förstördt. Det är äfven många bland befolkningen i Värmland, som knota öfver att det icke alltid är svenskar, som jaga i skogarna, utan kanske engelsmän och tyskar, som arrenderat jaktmarkerna och förhindra folket att plocka lingon.

Då det synes mig vara en ganska viktig fråga, som vi här föreha, och då jag anser, att motionen är värd allt erkännande, ber jag, herr talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till det af herr Gustafsson i Sjögesta nyss framställda yrkandet.

I detta anförande instämde herrar *Johansson* i Rönna och *Andersson* i Baggböle.

Herr Jansson i Krakerud: Ja, nog har jag varit med och sett och läst rätt många betänkanden, sedan jag blef riksdagsman, men jag har icke sett eller läst något betänkande, hvari moti- verats bifall till motionen och sedan i klämman yrkats afslag å

*Angående
inskränkning
i tiden för
jakt å älg
m. m.*

(Forts.)

densamma. Jag skall be att få läsa upp näst sista stycket på 7:de sidan, där det står följande:

»Tar man i betraktande den vidsträckta omfattning, i hvilken lingonplockning i en del län nu äger rum, samt huru denna årligen torde blifva större, får man nog vänta, att krafvet på ändrad jakttid för älg kommer att göra sig alltmera gällande. Lingonskörden är redan en icke obetydlig faktor i vårt lands ekonomi och som sådan mycket viktigare än älgjakten. Senast tillgängliga uppgifter utvisa, att endast den för export skördade lingonmängden uppgår till ett värde af omkring 1,500,000 kr. årligen, medan värdet af de under ett år skjutna älgarne, omkring 3,000 stycken, torde få sättas till bortåt 400,000 kronor.

Jag kan icke förstå, att utskottet kan skrifva sådant utan att sedan hemställa om bifall till motionen. På grund af hvad jag uppläst, skall jag be att få yrka bifall till den i ämnet väckta motionen.

Då denna lingonskörd har en så ofantligt mycket större ekonomisk räckvidd för vårt land än älgjakten och därtill kommer, att denna älgjakt mycket väl kan gå för sig, äfven om man bifaller motionärens förslag om en skrifvelse, så att man finge saken ordnad så, att det icke blefve någon risk för dem, som gå i skogen och plocka lingon, så synes mig, att kammaren bör bifalla det skrifvelseförslag, motionärerna hemställt om. Jag är ganska säker på att om det vore en annan klass af människor, hvars lif och lemmar det här vore fråga om, så skulle kammaren bifalla framställningen, men jag ber att få fästa uppmärksamheten på att det ena lifvet är lika viktigt som det andra, och jag skulle således beklaga, om kammaren godkänner denna utskottets kläm.

Herr Ekman i Mo gård: Herr talman, mina herrar! Jag skall på grund af den långt framskridna tiden inte tillåta mig att gå in på någon närmare pröfning af vare sig motionen eller utskottets motivering. Mot i synnerhet utskottets motivering synes det mig, att det kan göras många berättigade anmärkningar, men jag har begärt ordet endast för att här få lämna ett meddelande. Det har nämligen kommit till min kännedom, att kongl. domänstyrelsen i en skrifvelse till Konigl. Maj:t gjort framställning om en fullständig revision af jaktstadgan. Det är visserligen icke att hoppas, att någon proposition i detta ämne kan framkomma till innevarande års Riksdag, men inom en icke alltför aflägsen framtid torde dock en sådan proposition vara att förvänta. Det synes mig mig därför, som om det vore olämpligt att nu, äfven om man i mångt och mycket ogillar hvad utskottet här i motiveringen har sagt, fatta ett annat beslut än det, som står i öfverensstämmelse med utskottets kläm, och jag tillåter mig därför, herr talman, att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ekman i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Hvar och en, som genomläst utskottets betänkande i frågan, har icke kunnat undgå att finna, att utskottet på intet sätt har underskattat betydelsen af motionen. Utskottet har fullkomligt behjärtat det viktiga i att lingonplockarne skyddas i främsta rummet, förutom äfven det, att älgjakten behöfver skyddas. Hvad den ärade talaren på värmlandsbänken yttrade i den delen är alldeles oberättigadt, ty lika mycket som han hafva vi inom utskottet fäst afseende vid, att icke någon risk för dessas lif skulle ifrågakomma. Motionären har här yrkat, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i gällande jaktstadga, att tiden för rätt till älgars dödande eller fångande förkortades till en vecka, och att den tillåtna tiden förlades till oktober månad, samt att fångande eller dödande af årskalfvar efter älg blefve under hela året förbjuden.»

*Angående
inskränkning
i tiden för
jakt å älg
m. m.
(Forts.)*

Då han på detta sätt preciserat sitt yrkande, har utskottet icke ansett sig kunna bedöma, huruvida detta yrkande skulle leda till önskad resultat, utan ansett, att det vore bäst, att hvar och ett landsting inginge till Kungl. Maj:t och begärde, att denna älgjakt skulle ställas så, att ändringarna i jakttiden blefve olika för olika län med afseende å särskilda önskningsar och behof, som af respektive landsting uttalades. Det är också känt, att svenska jägarförbundet haft sin uppmärksamhet riktad på denna sak och ingått med en petition däri till Kungl. Maj:t. Då det alltså här icke är fråga om någon olikhet i sak, utan endast beträffande sättet för ändring, så har utskottet ansett, att Riksdagen icke i detta fall bör ingå med en skrifvelse, utan att saken blir mycket bättre utredd just i den riktning, motionärerna afsett, om man lämnade hela frågan till landstingen och till svenska jägarförbundet att därom petitionera. Detta är enda anledningen till att utskottet afstyrkt den framställning om en skrifvelse, som motionärerna gjort, och utskottet vill ingalunda taga emot någon förebräelse för att icke hafva behjärtat saken. Att utskottet verkligen det gjort, framgår ju tydligt af motiveringen.

Jag får därför, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Den siste ärade talaren sade, att utskottet har behjärtat motionärernas önskemål. Ja, det har verkligen utskottet gjort, såsom framgår af hvad jag läst upp ur utskottets motivering, men utskottet har icke behjärtat motionärernas önskemål längre än i motiveringen, sedan har utskottet kommit med yrkande om afslag å motionen. Ett sådant behjärtande anser jag icke vara något nämnvärdt värdefullt. Jag skulle önska, att utskottet äfven i klämman varit lika varm-hjärtadt för dessa lingonplockare. Hade så skett, så hade det naturligtvis icke blifvit några tvistigheter härvidlag. Nu nämnde den siste ärade talaren om ett jaktsällskap, som skulle komma med

*Angående
inskränkning
i tiden för
jakt å älg
m. m.*

(Forts.)

en ansökan till Kungl. Maj:t. Ja, om nu motionen bifalles, och vi således skulle ingå till Kungl. Maj:t med en skrivelse i det syfte, motionärerna påyrka, så utgjorde väl den omständigheten icke något hinder för detta sällskap att ingå till Kungl. Maj:t med sina önskemål, och om så sker, tror jag, att Kungl. Maj:t tager dessa önskemål under ompröfning.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter af herr talmannen gifna propositioner i ämnet biföll kammaren det af herr Gustafsson i Sjögesta under öfverläggningen framställda yrkandet; och skulle jämlikt 63 § riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 9.

*Om anslag
för inrättan-
de af ett
jordregister.*

Efter föredragning häruppå af sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande, n:o 7, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen till 1908 års Riksdag under andra hufvudtiteln stat upptagna förslag om anslag för inrättande af ett jordregister, yttrade

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att göra ett par erinringar. Den ena är föranledd af hvad som står i utskottets utlåtande, och den andra af hvad som icke står där. Min anmärkning med afseende på hvad som står i utlåtandet åsyftar följande af utskottet gjorda uttalande. Först refererar utskottet hvad som förekommit i detta ärende, och så säger det: »Det kunde måhända ligga nära till hands att i jordregistret se en öfvergångsform till den moderna katastern. Lämpligheten ur den synpunkten af jordregistrets anordnande har under ärendets föregående behandling också betonats, särskildt af kommittén för revision af skiftesstadgan. Med hänsyn till de uttalanden, som sålunda blifvit gjorda om förhållandet mellan jordregistret och katastern, har utskottet dock ansett sig icke kunna undgå att uttryckligen betona, att det för en längre framtid torde vara omöjligt att tänka på införandet af katastersystemet i vårt land. De kommitterade, som utarbetat det ursprungliga förslaget till förordning angående jordregister m. m., hafva på ett öfvertygande sätt belyst de hinder, som i förevarande hänseende möta.»

Det är detta uttalande, att det för en längre framtid torde vara omöjligt att tänka på införandet af katastersystemet i vårt land, jag icke kan gilla. Jag tror tvärtom, att vi redan nu böra ställa det målet i sikte och inrikta det nya institutet, jordregistret, så, att det i möjligaste mån kan bilda underlag för ett full-

ständigt katasterverk. Man får icke fälla modet eller förlora riktlinjen, äfven om målet kan synas betydligt aflägsset, och att vi slutligen måste ordna vårt jordväsende så som alla kulturländer i allmänhet gjort, därom är jag lifligt öfvertygad.

Att det icke går så fort att ordna sådana förhållanden, därom vittnar historien. Redan år 1826 förordade lagkommittén inrättandet vid hvarje domstol af en fastighetsbok, men först med förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom nådde den frågan fram till målet, och den 14 september samma år utfärdades kungörelse om hur lagfarts- och in-teckningsböckerna skulle föras. Fastighetsboken betecknades då endast som en öfvergångsform till något bättre, och jag tror, att det vore riktigt att beteckna äfven jordregistret som en sådan öfvergångsform. Hvad som nu afskräcker oss från införandet af ett fullständigt katastersystem är den därmed förenade dryga kostnaden, och just för denna kostnads skull anser jag det vara så viktigt, att vi i tid inrikta vårt jordregister, landtmäteriförrättningarna och kartläggningen så, att allt kan bilda underlag för det system, till hvilket vi till sist ändå lära komma. Det är på den vägen, kostnaderna kunna begränsas.

Nu öfvergår jag till den andra anmärkningen, som berör hvad som icke är nämndt i detta utlåtande, och den afser Konungens befallningshafvandes befattning med jordafsöndringarna. I den kungl. propositionen n:o 36 med förslag till ändrad lydelse af 21 och 26 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring stadgas, att Konungens befallningshafvande, sedan jordregistret blifvit upplagdt, icke vidare skulle äsätta afsöndringarna nytt namn och nummer och icke heller införa dessa i jordeboken. Däremot framgår af detta lagförslag, att Konungens befallningshafvande fortfarande skulle fastställa afsöndringarna och hålla hand däröfver, att afsöndringarna skulle bli införda i jordregistret. Men nu föreliggande förslag föreskrifver och förutsätter, att förste landtmätaren skulle föra jordregister, och då måste Konungens befallningshafvande i alla fall stå i en ständig kommunikation med förste landtmätaren. Gången för fastställelse af en afsöndring skulle då bli följande. Efter det afsöndringen genom i laga ordning verkställd landtmäteriförrättning blifvit till sina gränser bestämd, insändas erforderliga handlingar till Konungens befallningshafvande, som i sin tur i vanliga fall inforrdar förste landtmätarens yttrande i ämnet. Förste landtmätaren öfverlämnar sålunda sitt yttrande till Konungens befallningshafvande, som tager frågan i öfvervägande och fastställer afsöndringen, men då skall återigen Konungens befallningshafvande öfverlämna erforderliga handlingar till förste landtmätaren, för att afsöndringen må bli införd i jordregistret. Jag undrar just, om detta kan sägas befordra den enkelhet i arbets-

*Om anslag
för inrättan-
de af ett
jordregister.
(Forts.)*

*Om anslag
för inrät-
tande af ett
jordregister.*

(Forts.)

sättet, som Riksdagen så länge eftersträfvat för våra ämbets-
verks del.

Jag har ingen rättighet att under denna form framställa
någon interpellation till regeringen. Men nog skulle jag bra
gärna önska, att regeringen måtte ägna uppmärksamhet åt denna
tanke, huruvida icke Konungens befallningshafvande skulle kunna
helt och hållet befrias från afsöndringsgöromål, när dessa i alla fall
skola registreras och bokföras af förste landtmätaren. Det synes
mig, som man borde anse det angeläget att söka vinna enkelhet i
arbetssättet i föreliggande afseende, och därpå skulle sannerligen
allmänheten icke förlora något utan tvärtom vinna i ganska hög
grad. Nu föreligger för Riksdagen frågan om reglering af lönerna
inom landsstaten, och vi få af de föreliggande handlingarna erfaras,
att arbetsbördan för landskontorens och för andra landsstatens
tjänstemän i hög grad stegrats. Jag tror, att Kungl. Maj:t och Riks-
dagen böra ägna all möjlig uppmärksamhet åt möjligheten att
kunna göra förenklingar, så att, såvidt möjligt, mångskrifveri
undvikas.

Jag har endast velat göra detta uttalande såsom en önskan
och under förhoppning, att Kungl. Maj:t skall taga denna sak i
allvarligt öfvervägande. Jag har, herr talman, intet yrkande
att göra.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Albert
Petersson: Herr talman! Den siste ärade talarens framställning
torde kanske kräfva några ord från min sida. Det är mycket
litet att säga, men bör kanske ändå uttalas.

Han framhöll önskvärdheten af att jordregistret måtte syfta
på och leda till en fullständig kataster. Såsom förslaget nu är
lagdt, lägger det enligt min uppfattning icke några som helst
hinder i vägen för att en gång nå det mål, som talaren sålunda
angifvit. Huruvida eller när det kan komma i fråga att här i
Sverige upplägga en jordkataster i enlighet med utländska mönster,
kan icke nu bedömas. I alla händelser ligger detta så långt
fram i tiden, att vi nu icke böra sysselsätta oss därmed. Det
är en affär så stor, att det sagts mig, att om man under nu-
varande förhållanden skulle tänka på ett katasterverk, man finge
röra sig med belopp på många millioner kronor. Vi kunna där-
för lugnt se tiden an och låta en kommande tid sörja för hvad
som då bör göras. Men gifvetvis bör jordregistret uppläggas på
sådant sätt, att det icke hindrar en framtida utveckling till något
fullkomligare.

Vidare uttalades önskemålet, att Konungens befallnings-
hafvandes befattning med afsöndringsärenden måtte upphöra,
detta egentligen i syfte att förenkling i arbetssättet hos Konungens
befallningshafvande skulle vinnas. Jag har icke haft anledning
att nu upptaga denna fråga. Den berör ett annat lagstiftnings-

område än det, som nu föreligger. Den berör hela jordafsöndrings- och ägostyckningsinstitutet. Därvid komma många andra synpunkter fram, som måste vara de väsentligt bestämmande för frågan. Naturligtvis är det önskvärdt att, såvidt ske kan, för- enkla jordstyckningen här i Sverige. Men i sammanhang med jordregistret har det icke funnits anledning att taga upp den frågan.

*Om anslag
för inrät-
tande af ett
jordregister.
(Forts.)*

Därför innehåller ock Kungl. Maj:ts förslag till ändring i jordafsöndringsförordningen icke annat eller mera än som är en direkt följd af förslaget om jordregister.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 10.

Herr *J. Widén* afgaf en motion, n:o 287, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för landsstaterna i länen m. m.

Denna motion hänvisades på begäran omedelbart till stats- utskottet.

Vidare afgåfvos motioner af:

herr *D. Persson* i Tällberg, n:o 288, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om reglering af präster- skapets aflöning m. m., och

herr *J. Johansson* i Kälkebo, n:o 289, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om reglering af präster- skapets aflöning m. m.

Dessa motioner blefvo genast remitterade till särskilda ut- skottet.

Slutligen aflämnade jämväl herr *S. O. Nylander* en motion, n:o 290, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning m. m.

Denna motion bordlades på begäran.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,20 e. m. för att åter sammanträda kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag kommer att fortsättas.

In fidem

Herman Palmgren.